

Președintele Ion Iliescu are oarecare șanse să obțină o medalie masonică

pag. 4

**SĂPTAMÂNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL IV • Nr. 41 (193) • 20-26 octombrie 1993 • 16 pagini • 80 lei**

A Două inițiative de real interes politic
C propuse de Alianța Civică

pag. 11

Interpelare
în Parlament privind somația de evacuare ilegală a GDS și a revistei "22"

pag. 3

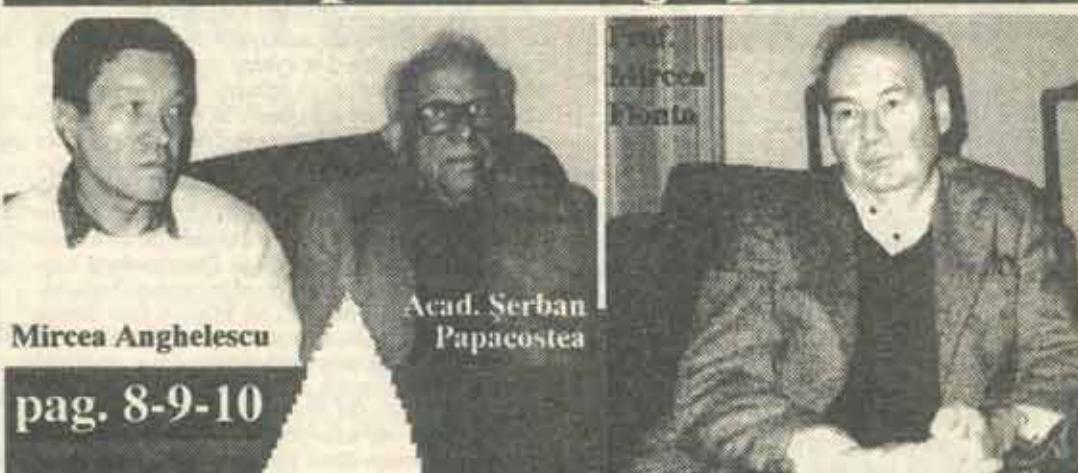
Oamenii urăsc tirania, detestă sclavia în care sunt ținuți de ea, se revoltă împotriva nedreptății. Dar aceasta nu înseamnă că cei mai mulți dintre ei îl iubesc prea mult pe eliberatori, pe cei care se străduiesc să le ofere o viață în demnitate, mai decentă, pe cei care vor să impună adevăratele reforme. Povestea e veche: evreii gemeau sub jugul egiptean; dar în momentul cînd Moise i-a eliberat și i-a scos din robie, ei au început să criticnească împotriva eliberatorului; mai rău, au început să-și amintească, nostalgiici – am spune astăzi –, de belșugul țării Egiptului, unde mincau și beau pe săturate. Pedeapsa a fost că întreaga generație a Exodului a trebuit să se stingă prin moarte naturală, înaintea ca, după patruzeci de ani, o nouă generație, născută în libertate, să intre în Pămîntul Făgăduinței.

Că masele, "cei mulți", nu-și iubesc reformatorul, ba chiar sănt în stare să ridice mina asupra lui, o știa și Solon atenianul. După instituirea reformelor care l-au făcut celebru, el îl pune pe atenieni să jure solemn că nu le vor schimba, după care se expatriază o lungă bucată de vreme – "spre a cunoaște lumea" – pretinde el; în realitate – susține Herodot, care povestește întimplarea –, Solon se temea că atenienii îl vor sili să schimbe el însuși legile reformei, deoarece, ei fiind legați prin jurămînt, nu îndrăzneau să facă singuri.

"Cei mulți" tind mai întotdeauna să fie "tare de cerbice", "nostalgiici" după vechiul lor regim; posibilitatea de a-și decide singuri soarta, nevoia responsabilității personale le apar adesea poveri insuportabile; iar lipsurile materiale și incertitudinea căii noi propuse îi fac nu numai să şovăie, dar și să refuze desărgetul purificator.

Ce urmează atunci? Moise îl avea de partea sa pe Dumnezeu; avea și toagul sfînt cu care atunci cînd izbea stinca, din ea țîșnea apă ce astimpăra setea poporului, iar mana căzută din cer hrănea în fiecare zi oamenii. Nedispunind de asemenea atuuri divine, Solon a trebuit să se mulțumească cu modestele mijloace omenești. A creat instituții, i-a determinat pe atenieni să se autoconstrîngă prin legămînt și apoi, lucrul cel mai important, a părăsit el însuși și putere și patrie. În felul acesta, oamenii au putut să se deprindă treptat cu reformele, fără a avea mereu

Cercetarea științifică între impostură și probitate

Mircea Anghelescu
pag. 8-9-10

**Acad. Șerban
Papacostea**

**Prof.
Iancu
Fischer**

Masă rotundă la GDS

**Prof. Emil
Constantinescu**

**Sorin
Antohi**

**Acad. Radu
Grigorovici**

ANDREI CORNEA
**Exemplul
lui Solon**

înaintea ochilor imaginea deja detestată a autorului lor. Restaurația a fost limitată, prin urmare, și, după un timp, noile legi au prins corp în chip organic. Cu atît mai bine pentru ele, chiar dacă reformatorul cunoscuse între timp ingratitudinea contemporanilor.

Vedem de aici că între reformă socială și politică, pe de-o parte, și puterea politică, de partea cealaltă, există o opozitie. Desigur, nu se poate reforma o societate, nu se poate impune o revoluționare a vieții unei națiuni fără recursul la putere. Dar reformatorul-cîrmitor devine răpede impopular; pentru "noroadă", trecerea prin pustie, fie și ca popor liber, este insuportabilă. Ele se impotrivesc, criticeșc, hulesc, ajung să-i deteste pe cei ce le arată noua cale. Mai rău, încep să-i laude pe foștii împăitori ori pe slugile acestora și pleacă urechea la cei care le spun că reformele sunt urzite de o "ocultă" ce vrea să-i nimicească.

Pînă la urmă, vine momentul cînd reformatorul trebuie să aleagă între reformă și putere: dacă este un reformator adevărat și nu doar un palavragiu și un demagog, și, bineînțeles, dacă nu stăpinește toagul

magic al lui Moise, el va merge pe urmele înțeleptului Solon: își va sacrifica puterea, spre a salva reforma. Va accepta pierderea favorii populare, va redeveni un cetățean privat. Dar sănt și cazuri – și cit de bine le cunoaștem! – cînd reformatorul, fals în fapt, alege puterea în detrimentul reformei. El o sacrifică pe aceasta pe altarul popularității sale fiindcă nu știe să accepte revenirea la nivelul comun de unde a plecat și fiindcă puterea îl posedă cu autoritatea și cu împlacabilul unui drog. Ce va fi mai departe? Orice: demagogie, mizerie, anarhie sau, dimpotrivă, o nouă tiranie, dar nu reformă.

Cînd o națiune e ingrată cu cei ce vor să reformeze și îi spun adevărul, nu pot, la urma urmelor, să acuza prea mult. De vină este fragilitatea naturii omenești. Dar nu sunt vorbe destul de aspre pentru reformatorul care eșuează în peștor al voturilor populare și care nu se poate consola cu gîndul plecării sale de la cîrma statului. Fără putere, reformă e donquijotism; fără renunțarea la timp la putere, ea cade însă într-o suită nefericită de vocalize cu pretenția grotescă de arie de bravură.

O scrisoare și un răspuns

Stimată doamnă
Gabriela Adameșteanu,

În legătură cu observațiile dvs. pe marginea articolelui meu, *Cultură și societate în România interbelică. N. Iorga și M. Eliade sau vechea și noua generație*, publicat în numerele 31 și 32 a.c. ale revistei, vă rog să-mi acordăți dreptul la replică.

1. În cazul textului meu nu este vorba de un demers ideologic, cum insinuați, ci de unul științific. Așa cum există reguli după care se conduce jurnalistica, tot atfel există metode de cercetare științifică în istoriografie. Planurile nu pot fi confundate fiindcă proliferează dilettantismul, așa cum se întâmplă prin amestecul dvs., neavizat, în discuție. Dvs., atât probat un real talent în literatură, ceea ce însă nu vă ajuta și, cu atât mai puțin, vă îndreptățește să formulați judecăți categorice într-un domeniu distinct, cum este acela al istoriografiei, pe care nu-l stăpiniți.

2. Articolul incriminat se referă la perioada interbelică, la personalitățile culturii române și nu la propagandistii stalinieni. Pentru corecta dvs. informare am să vă aduc la cunoștință că și despre fenomenul totalitar comunista am scris mai multe studii și articole, inclusiv despre generația lui Roller și Răduț, a lui Dej și Drăghici, fără a fi avut pretenția, altminteri absurdă, de a fi epuizat asemenea subiecte, pe cît de controverse, pe atât de dificil de înțeles în mod obiectiv. (A se vedea în sensul de mai sus articolele din "Contrapunct" nr. 3/1993 și "22", nr. 4/1992). Surprinzător este faptul că numai anumite nume figurează în lista dvs., ceea ce vrea să acrediteze ideea că întotdeauna răul spartine acelora din vecinătatea tării, a națiunii, dacă se poate, imperialilor, dacă nu, minoritarilor. Că există evrei care au intrat în partidul comunist, că există propagandisti notorii ai totalitarismului roșu, majoritatea acestei categorii negindu-și identitatea etnică și religioasă, este foarte adevărat. Dar analiza activității acestora nu o vom face pornind de la criterii etnice, pentru că în cazul acesta vom polemiza la nesfîrșit și vom ajunge de unde am pornit. Mi-am pus cu această ocazie un serios semn de întrebare în legătură cu opțiunile politice ale domniei voastre; modul intolerant în care vă exprimați dezacordul nu consună cu poziția de redactor-șef al unui săptăminal cu o clară atitudine democratică. Dublul transfer al chestiunii, unul dinspre cultură spre ideologie, celălalt dinspre un fenomen totalitar spre altul (în nici una dintre situații nu aduceți argumente de natură să incurajeze dezbaterea), indică mai degrabă frustrările dvs. cauzate de stalinism decât dorința sinceră de a face lumină asupra a două fenomene politice la fel de oribile.

3. Nu speram să epuizez dilemele ori crizele culturii și civilizației românești din secolul al XX-lea în cuprinsul unui singur articol. În schimb, dva le expediți, folosindu-vă de etichetări. În două fraze atât transțat atât raporturile cu tema, cît și acelea cu un vechi colaborator al revistei "22". Atașamentele dvs. susțineți pot fi întăsele, nu și clișeele pe care le vehiculați. Oare să nu fiți în măsură să faceti distincția între omul de cultură Mircea Eliade și opțiunile sale doctrinare? Nu credeți că un cărturar poate să alunice el însuși spre o ideologie nefastă? Sau nu ne este permis să cercetăm cu mijloacele oneste ale științei istorice spațiile mai accidentate ale culturii și civilizației românești?

**PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ,
INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.**

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI
CUMPARA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 28, 29, 38, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi sunt comercializate la prețul actual al revistei. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei), precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei).

Să fie vorba din nou de teama (abia mascată) de a nu fi atinse miturile? Pentru această minimă înțelegere nu aveați nevoie să fiți nici istoric, nici sociolog al culturii. Sint de părere că idolatriile n-au dus decât la extreme: cultul aproape mistic în cazul unor cărturari, și care riscă să fie reluat astăzi, m-a făcut să analizez critic, dar cu obiectivitate (adică fără partizanate politice), relația dintre cultură, dar mai ales dintre omul de cultură și cele două totalitarisme: fascist și comunist. Dezvăluirea ororilor unuia dintre universurile concentraționare nu trebuie să ne facă să trecem sub tăcere pe ale celuilalt. Cu atât mai mult cu cît Europa de Est a avut și are pînă astăzi (din multiple motive, care merită o serioasă cercetare) un mediu intelectual fertil filosofilor confuze (parte dintre ele născute în a două jumătate a veacului trecut). Deci spre acest aspect esențial îmi îndreptăm atenția, căutând să pun o problemă asupra căreia va fi bine să insistăm mai multă dintre istorici, teoreticieni ai fenomenului social și politic, sociologi și filozofi.

4. Vreau să stăti că în circuitul cultural internațional nu lipsesc lucrările cu preocupări asemănătoare acelor din articolel meu. Curind, ele vor intra și în circuitul românesc, multiplicând informația și interpretarea asupra controversatului subiect. De pildă, studiul semnat de politologul american (cunoscut pentru remarcabilele sale cărți privind teroarea comunistă) Vladimir Tismaneanu și de Dan Pavel, fost redactor-șef adjunct al revistei "22", este intitulat *The mystical revolutionaries. Anguish and adventure și tratează aceeași problemă a generației interbelice*. Comunicarea lor științifică a fost făcută într-un colocon internațional ce a avut loc la Viena (colocon organizat de University of New York) între 2 și 5 septembrie 1993, având ca temă: *Experience, myth, memory and appropriation. Resistance and collaboration 1939-1945*; studiul va fi tipărit și în limba română sub titlul *Tirană inteligenției* și va apărea în revista "Agora". În ceea ce mă privește, în cadrul Institutului de Teorie Socială în care funcționează sînt coordonatorul unui program de cercetare privind *Totalitarismele fasciste și comuniste în Europa de Est*.

Sper ca aceste date suplimentare să vă ajute pe viitor la un control al afirmațiilor, mai ales în absența pregătirii în sferă științelor sociale și politice.

5. Tot pentru corecta informare a cititorilor, trebuie să adaug (ceea ce era de datoria dvs. să faceti) că scrisoarea Julianei Geran Pilon, adresată redactorului de la "The New Republic" și publicată în aceeași pagină în care a apărut partea a două a articolelui meu, nu a fost tipărită în revista americană. Probabil că atât omis să specificați amanuntul, în speranța de a vă întări argumentele. Din păcate, asemenea procedeu nu relevă decât graba de a umple o pagină, o modalitate superficială de a face jurnalistică. N-ar strica să apropiați colaboratorii care au vocația verificării permanente a textelor intrate în posesia redacției.

6. În sfîrșit, e greu de înțeles de ce atât fost de acord cu apariția articolelui meu, de îndată ce el nu corespunde orientării dvs. Cu regretul de a fi nevoie să scriu cele de mai sus, dar și cu speranță că vom depăși punctele de vedere prea aspru exprimate și prea personale, al dvs. colaborator,

VICTOR NEUMANN
București, 1 octombrie 1993

650 lei

pe trimestru costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" – sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN EUROPA DE EST și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉ – pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RAZBOI.

Cei interesati să rugați să expedieze prin mandat postal suma de 650 lei pe adresa: Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București. Totodată, cei interesati să rugați să trimiteți adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Cei ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contractează abonamente prin intermediul redacției, după cum urmează: ● reducere cu 24% (costul abonamentului este de 900 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor; ● reducere cu 10% (costul abonamentului este de 1.050 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin postă.

Stimate domnule Victor Neumann,

În numărul 32 (din 19-25 august) am publicat alături de articole dvs. (intitulat *Cultură și societate în România interbelică II*) o scurtă notă. Încercam să explic de ce nu vă împărtășesc unele afirmații și de ce am cerut ca deasupra articolelui dvs. să fie pus semnul de *Tribuna liberă*. Nota mea s-a referit în special la activismul său (Mircea Eliade, n.n.), respectiv la publicistica sa servind mișcarea legionară pe parcursul unui deceniu și ceva (începînd cu 1927) de pe pozițile celor mai admirat dintre tinerii cărturari români ai acelui timp, interogindu-ne totuși: poate fi invocat omul de știință și literatul drept reper sau mai bine zis model de gîndire a culturii române contemporane, știindu-se că același important nume fusese revendicat ca portărapeală al mișcării extremiste?".

Iată de ce nu cred că este vorba de un adevărat drept la replică: 1. Eu am atras atenția asupra unei posibile inexactități științifice prezente în textul dvs., comparindu-vă afirmațiile cu cele ale lui I.P. Culianu din interviul pe care l-am luat în noiembrie 1990 la Chicago și pe care l-am publicat în aprilie 1991 în revista "22".

Pentru edificare, citez: "Victor Neumann vorbește despre o publicistică în favoarea mișcării legionare desfășurată timp de 11 ani". Alți autori (I.P. Culianu) indică o "aluncare" a lui Mircea Eliade pe teritoriul legionar care a durat circa trei ani și 3-4-5 articole "intr-adevăr janente". Problema acestor articole pro-legionare ale lui Mircea Eliade eu am discutat-o în mod expres în interviul cu I.P. Culianu, știindu-i atât competența în privința scrierilor lui Mircea Eliade cît și distanța față de legionari (de altfel, ei vor figura printre prezumtivi săi asasini). Pentru a fi într-adevăr un drept la replică, lunga dvs. scrisoare ar fi trebuit să aducă probe că din 1927 pînă în 1938 publicistica lui Mircea Eliade ar fi fost propagandă legionară, ceea ce dată-mi voie în continuare să mă indovesc că poate fi dovedit. Am citit între timp cu atenție un documentat studiu al lui Leon Volovici – *Ideologie naționalistă și antisemitism* (Dialog, mai-septembrie 1993). Exemplificările din publicistica lui Mircea Eliade sunt între anii 1934 și 1938. De altminteri, chiar despre Nae Ionescu, mentorul care a exercitat o fascinație asupra lui Mircea Eliade, se afirmă că a intrat pe terenul nefast abia în 1933: "integrarea intelectualilor noii generații în revoluția legionară" a fost stimulată de aderarea filozofului Nae Ionescu, începînd din 1933, la Garda de Fier" (Leon Volovici – *Ideologie naționalistă și antisemitism*).

2. Nu știu care sunt numele doctrinarii care au remodelat cultura română și pe care i-am omis (în afară de cei cități, adică: Leonte Răduț, Silviu Brucan, Valter Roman, A. Toma, Sorin Toma, Mihai Roller, I. Vitner). După opinia mea, atât Mihail Sadoveanu cît și George Călinescu reprezintă cazuri de oportunitism. Dar, din cîte știu, nu ei au direcționat cultura prin teroare din înăuntru unor instituții precum serviciile de propagandă, "Scînteia" etc. Specificul anilor '50 (cred) este că doctrinarii, nu artiștii creează peisajul amorf din "obsedantul deceniu". Abia mai tîrziu va fi doctrinar scriitorul Dumitru Popescu.

3. Bibliografia cazului Mircea Eliade e mai bogată decit o prezentă. Eu cunosc articolelui lui Norman Manea intrucît eu l-am propus și eu i-am susținut publicarea în "22". Dar atunci cînd din întreaga viață a lui Mircea Eliade ne oprim cu obstinație numai la acești 3-5 ani (desi pînă acum trei ani el era un scriitor interzis și, deci, încă nu e bine cunoscut, bineînțeles) și cînd în numele lor, al acestor greseli, e drept, nemărturisite, îi refuzăm dreptul de a fi un "model de gîndire al culturii române contemporane", îmi mențin părerea că un asemenea procedeu "riscă să reamintească (măcar celor care i-au trăit) procedura sumară din anii '50, cînd personalitățile culturii române erau măsurate pe patul procustian al luptei de clasă".

Am epuizat astfel nota mea la care v-ați referit. Mai precizez că:

– Textul Julianei Geran Pilon l-am publicat așa cum l-am primit. Nu am afirmat că a fost sau nu a fost publicat în *The New Republic*, pentru că nici nu știu.

– Textul dvs. a fost citit în redacție cînd eu eram în concediu, dar, evident, fusesem în principiu de acord cu publicarea lui. Figurați printre colaboratorii revistei "22" și obișnuiesc să acord credit opțiunilor colegilor mei.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Iriac S.A. București, Str. Domnești nr. 12; pentru dolari în contul 4120253230, pentru mărci în contul 4120253231, pentru franci francezi în contul 4120253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22" sau trimijind un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 80 dolari pe an (41 dolari pe 6 luni, 20 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă: 141 DM anual (70 DM pentru 6 luni, 35 DM trimestrial), 600 franci francezi anual (300 franci pentru 6 luni, 150 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 100 dolari anual (50 dolari pe 6 luni, 25 dolari trimestrial) sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

HORATIU PEPINE

La un an de la alegeri

Un singur partid descrie situația politică de la noi prin confruntarea dintre reformiști și conservatori: actualul Partid Democrat. Începând din vara anului 1991, cind la Moscova se desfășura o stranie lovitură de stat care a inceput prin ofensiva comuniștilor ortodocși împotriva lui Gorbaciov ca să se încheie cu victoria reformistului Elțin, FSN a proiectat situația din Răsărit asupra realităților de la noi, identificind pe președintele Iliescu cu grupările conservatoare. Acest tip de descriere anulează pe de o parte viabilitatea politică a grupării Iliescu, iar pe de altă parte scoate din joc partidele Convenției Democratice, care aduc cu ele un specific de care opoziția conservatori-reformiști nu dă seama decit în parte. Iată de ce PDSR (FDSN) respinge acest limbaj, încercind să acrediteze ideea că la noi există o democrație pe deplin structurată cu partide democratice de stînga și de dreapta, iar Convenția și, cu deosebire, PNȚCD preferă să vorbească de anticomunism și de un comunism rezidual. Dar în planul remanențelor comuniste se poate prea bine așeza și PD, partid care, cel puțin în ultimul timp, a avut importante inițiative democratice. În rîndurile sale militează persoane care se remarcă în structurile politice ale vechiului regim. PD preferă, prin urmare, o descriere strict funcțională, sintactică am putea spune, în timp ce Opoziția clasică definește semantic situația, preocupată fiind de modalități, tipologii umane integrate într-o perspectivă istorică. E foarte dificil să așezi aceste imponderabile în limbajul propagandei electorale și de aici se trage și semiesecul Convenției în alegeri. Dacă ne uităm la compoziția Parlamentului observăm că din punct de vedere numeric PDSR (FDSN) este partidul majoritar, iar PD, adică fostii parteneri politici, e primul partid de opoziție.

Și totuși, în funcționarea adunărilor legiuitorale grupul PNȚCD-PER deține un rol mai însemnat. Între Putere și țăraniști s-a schitat o punte care a permis crearea imaginii de consens național în cîteva cheștiuni de interes național cum a fost, de exemplu, admiterea în Consiliul Europei. Pe plan extern, cel puțin, Puterea a avut și are nevoie mai mult de sprijinul PNȚCD decit de al Partidului Democrat, iar, într-o eventuală reîmpărțire a puterii, participarea la guvernare a Opoziției clasice ar oferi, de asemenea, mai multă incredere în interior. În condițiile actuale e imposibil de conceput un guvern fără participarea PDSR (FDSN), dar totdeodată e greu de imaginat un guvern PDSR (FDSN) la care să participe și echipa d-lui Roman. Campania de discreditare a fostei echipe guvernamentale e la fel de activă ca și acum un an și jumătate și nu sunt semne de relaxare. Opoziția pe care o subliniază PD între conservatori și reformiști dă seama mai curind de divergențele apărute în interiorul Grupului FSN de la începuturile lui 1990, iar dacă o scoatem din acest context strîmt, ea este prea

generală ca să poată da seama de realitatea politică a țării. În jurul președintelui Iliescu se află persoane cu vederi reformatoare, într-un sens care nu corespunde cu anticomunismul funciar al țăraniștilor și liberalilor, dar nici cu strategia macroeconomică și monetaristă a PD (FSN). Pe de altă parte, opoziția comuniști-anticomiști, deși nu mai este de mult afirmată explicit, dar rămîne motivația intimă cea mai importantă a acțiunii politice a partidelor Convenției, nu are sprijin suficient și riscă să lase Opoziția clasică într-o stare de perpetuă minoritate. Ar fi cu adevărat posibilă o coabitare între PDSR (FDSN) și PNȚCD? Se pare că încercări în acest sens s-au făcut, dar nu s-au înregistrat progrese serioase. La un an de la alegeri e limpede că ne aflăm într-o situație de blocaj politic și lucrul cel mai de seamă în viitorul apropiat va fi răspunsul partidelor la această situație de criză.

Timpul nu are însă prea multă răbdare, și dacă din sinul partidelor existente așa cum sunt ele structurate nu va apărea o inițiativă care să propună un răspuns viabil situației de criză, inițiativa va veni dintr-o altă direcție. Iată, de mai multă vreme se vorbește despre un cerc de reflecție politică ce grupează mai mulți foști ideologi comuniști cu deschideri reformatoare și de la care a plecat și versiunea reformei pe direcția unei așa-numite "a treia cale". Recent, acest grup a analizat criza politică actuală și a propus o formă de regenerare a Puterii prin apariția unei noi grupări politice, care să renunțe la balastul PDSR (FDSN), dar, în același timp, să evite liberalismul consecvent. Membrii Fundației "Un viitor pentru România" s-au mai făcut remarcați prin critica "miturilor" care guvernează politică actuală, printre care au identificat și "mitul economiei de piață". Profitind de criza economică și de blocajul politic actual, aceste voici tind să fie tot mai insiste. Optind în plan extern pentru integrarea României în structurile euro-atlantice, acest grup ar putea oferi președintelui Iliescu suportul necesar pentru o politică proeuropeană, dar, în același timp, contrără unei reformări de fond a structurilor economice și sociale. O subtilă duplicitate în acord deplin cu natura politică a președintelui. În cadrul Opoziției au apărut, de asemenea, inițiative care au eşuat însă înainte de a fi bine formulate. Din această preocupare pentru situația de criză s-a născut în cadrul Alianței Civice ideea ca partidele Convenției să alcătuiască un singur grup parlamentar, idee primită cu destulă ostilitate. Fuzionarea mișcării liberale nu pare nici ea să se realizeze într-un viitor apropiat. Opoziția pare să fie paralizată de propriile idiosincrazi. Deocamdată singura perspectivă de acțiune rămîne aceea a unei noi moțiuni de cenzură, dar, fără pregătirea în perspectivă a unei alternative politice (nu atât economice) de guvernare, moțiunea va fi doar un simplu gest demonstrativ.

INTERPELARE

adresată Guvernului de către Călin Emil Anastasiu, Grupul parlamentar liberal, și prezentată în ședința Camerei Deputaților din data de 18.10.1993

PARLAMENT

Obiectul interpelării

Ca urmare a Hotărîrii Guvernului nr. 811 din 29 decembrie 1992, privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, se prevede înființarea în subordinea acestui minister a Centrului Cultural Muzeal "Al.I. Cuza" în imobilul din Calea Victoriei 120, sectorul 1 București. Acest imobil este proprietatea Muzeului Satului și a fost închiriat de acesta Grupului pentru Dialog Social conform contractului nr. 249 din 6 martie 1992, pe o perioadă de 3 ani, deci pînă în martie 1995.

La aproape un an după această Hotărîre de Guvern, mai exact la data de 21 septembrie 1993, prin Adresa nr. 880, Muzeul Satului somează Grupul pentru Dialog Social să părăsească clădirea în termen de 30 de zile, incalcind astfel prevederile contractului sus-amintit.

După cum se știe, în imobilul de la adresa menționată funcționează numai de-acum cunoscuta pe plan intern și internațional asociație civică, ci și alte instituții la fel de prestigioase: Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului din România – Comitetul Helsinki, Revista "22", Librăria Editurii Humanitas, Editura "All" – specializată în manuale universitare.

Față de cele arătate, invităm pe dl. ministrul al Culturii să ne ofere informații în legătură cu următoarele aspecte:

1. Ce se urmărește prin înființarea Centrului Cultural Muzeal "Al.I. Cuza", ce obiective are acest centru, de ce personal și resurse financiare dispune?

2. Care sunt rațiunile pentru care acest centru nu poate funcționa decit în imobilul din Calea Victoriei nr. 120, care actualmente are altă destinație?

3. Iși asumă dl. ministrul riscurile ce decurg din evacuarea ilegală a Grupului pentru Dialog Social, precum și pe acelea legate de ecurile defavorabile pe care această evacuare le va produce în opinia publică internă și internațională?

Ca urmare a Hotărîrii nr. 811 din 29.12.1992 privind organizarea și funcționarea Ministerului Culturii se prevede înființarea Centrului Cultural Muzeal "Al.I. Cuza"; căruia i-au fost alocate 4.000.000 lei din bugetul pe anul 1993 al acestui minister.

Data stabilită pentru prima răspunsul la interpelare: 25 octombrie 1993

Ministerul Culturii încalcă autonomia Comisiei Monumentelor Istorice

Din partea Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice

COMUNICAT

În continuarea unor incalcări ale autonomiei sale despre care presa a mai fost informată, Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice se găsește în față unei situații de o gravitate fără precedent. Prin un simplu fax se comunică Direcției Monumentelor Istorice, organ executiv al Comisiei, un ordin al ministrului Culturii prin care i se stabilește Comisiei o nouă și surprinzătoare componentă.

Comisia își datorează existența Decretului nr. 91/1990, semnat de dl. Ion Iliescu în calitatea sa de președinte al CFSN, același aprobind și numirea președintelui și prerogativele sale. Articolul 8 al Decretului precizează că membrii Comisiei se numesc de către ministrul Culturii "la propunerea președintelui Comisiei". Prin urmare, ordinul nr. 567 din 13 octombrie 1993 al ministrului Culturii contravine prevederilor legale. Pînă în prezent, pentru unele modificări care s-au adus componenței Comisiei s-a procedat prin alegeri la care au participat membrii ei, rezultatul fiind prezentat ministrului, de către președintele Comisiei, în vederea confirmării.

Noua listă introduce un nou președinte și trei vicepreședinți, ignoră categoria membrilor onorifici, înălțură jumătate din membri activi ai Comisiei (16), înlocuindu-i cu alte 22 de persoane. Acestea, în majoritate, sunt indicate nominal, altele, deocamdată anonime, ar urma să reprezinte instituții pe baza funcției pe care o ocupă. Este vădit că astfel s-ar rupe continuitatea de principii și de spirit pe care Comisia a respectat-o pentru a rămîne credincioasă tradiției sale.

O conferință de presă este convocată la sediul CNMASI, str. Ienăchiță Văcărescu nr. 16, în ziua de 20 octombrie, ora 13.

18 octombrie 1993

ADRIAN MIHALACHE

Frivolitatea ca formă de protest

Protestezi intotdeauna împotriva forței impersonale care te copleșește, cu oponenți individuali te luptă, fie ei mai puternici. Protestezi cind mecanismul social abstract ("Puterea") te strivește, bolnav de umilință, vînd să salvezi, cind totul e pierdut, măcar onoarea. Onoare de a nu consuma, de a nu valida prin suferință tăcută un act împlacabil cu fals nimb de legitimitate.

Sonoritatea protestului reverberează dramatic cind acesta este lansat în numele unui sistem de valori pe care adversarul pretinde a-l împărtășii. Protestezi atunci în numele drepturilor individuale, în numele dreptului celu slab la ocrotire, în numele Dreptății, al Adevărului, în numele unor valori care nu pot fi contestate fără a face doavă de cinism. Chiar dacă aparent surdă, Puterea se crispează cind se confruntă cu un formidabil "J'accuse!", care-i dezvăluie incongruențe și duplicitatea.

Alteori, cind cele două părți se situează explicit pe platforme diferite, protestul denunță un sistem de valori instituit la scară socială în numele altuia aflat (temporar) în inferioritate: colectivismul, în numele libertății individuale, liberalismul, în numele valorilor creștine. Răsunetul protestului în spațiul public depinde de aria de influență a sistemului de valori care-l intemeiază. Accentele dramatice ale protestului vor fi percepute numai în zonele care, chiar orientate spre sisteme diferite de gîndire, păstrează o seamă de elemente comune, de pildă cîteva minime comandamente morale. Astfel, pot fi sensibil la protestul unui individ torturat, cu toate că el suferă pentru a fi atacat principii la care aderă, dacă sunt moralmente împotriva torturii. Dacă însă nu există nici un fel de presupozitii comune între emitorul protestatar și posibilul receptor, mesajul își pierde din acuitate, el devenind simplu enunț identitar lansat în cîmpul simbolic al ideologiei. Si dacă acolo, murind, va rodi, precum grăuntele din Evanghelie, există șansa ca sistemul de valori pe care-l exprimă să-și mărească puterea de iradiere, ajungind eventual să domine mentalul colectiv în ipostaza de nou opresor.

Nu intotdeauna însă protestul se intemeiază pe un anumit sistem de valori, fie că acesta este teoretic acceptat sau, dimpotrivă, categoric respins de Putere.

El poate fi refuz lipsit de solemnitate al unei stări de lucruri, fără ambioție de a trasa căi directoare și fără patosul unui "nu hotărît". Un asemenea protest vizează tocmai închiderea într-un sistem rigid de raporturi care acționează reducționist asupra cîmpului posibilelor și frinează evoluția naturală a mentalității colective. Protestul nu izvorăște în acest caz dintr-un sistem încheiat de convingeri aflate în raport adeversativ față de Putere, el încearcă doar să submineze grila conceptuală prin care Puterea impune decodarea realității. Un asemenea demers este apt să stirnească oroașea celor care știu "ce se cade" să facă și "cum se cuvine" să fie, deoarece tinde să distrugă fără să aducă nimic în schimb, fără să intemeieze un alt sistem care să-l înlocuiască pe cel vechi. Protestatarii

neconstructivi sănătoși repede taxată drept frivol, iar comportamentul lor nu face decât să întărească această concluzie. Cu o vestimentație neconvențională, cu replica promptă și jucăușă, sacrificându-și interesele pentru o glumă reușită și turnindu-și obida într-un cîntecel, ei marchează tranziția cu sloganuri memo-

rabile și transfigurează simbolice accidente de limbaj ("măi animalule!").

Frivolitatea asumată este o formă subtilă de protest, mai virulentă decât pare la prima vedere. Ea este atitudinea celor conștienți (alături de Gramsci) că a distrugere este cel puțin tot atât de greu cît a crea, deoarece nu este vorba de a distrugere lucruri materiale, ci "raporturi" invizibile, impalpabile, chiar dacă acestea se ascund în lucruri materiale. Dacă în locul unui sistem artificial de raporturi osificate se pune un alt sistem importat sau fabricat în laborator, cîștigul dobîndit e indoelnic. Deconstrucția sistemului de valori contestat trebuie să creeze doar mediul propice pentru formarea naturală a unui nou sistem prin eliberare de prejudecăți, dezbatere publică nestinjenită și gestionare discretă a proceselor spontane de autoorganizare socială. Frivolitatea celor care "nu propun nimic în schimb" exprimă neîncrederea în sistemele prefabricate și o tendință înspre cooperarea necrisată cu motorul natural al proceselor evolutive la scară socială. Astfel, un sistem nou de valori trebuie lăsat să se dezvolte prin coagularea unor centre de iradiere în mediul simbolic al dezbatării sociale. Opinia publică are un rol mai important decât acela de a alege între variante gata făcute, ea participă la închegarea sistemelor de idei prin alimentarea continuă a dialogului generalizat cu voci distincte care se armonizează în mod spontan.

Attitudinea frivolă respinge distincția burgheză dintre fond și formă, dintre aparentă și esență. Înfașarea sensibilă nu ascunde interiorul și nu-l contrazice, o lectură inteligentă descifrează mesajul oriunde ar fi acesta înscris, de pildă pe suprafața lucrurilor. Ascunderea nu necesită straturi acoperitoare, ea este o simplă problemă de codare. Față de soliditatea valoilor, atât de prețuită de "oamenii de bine", frivolul preferă fluiditatea, vesnică problematizare, reconfigurarea perpetuă. A protesta împotriva gravitației soleme fără a lua însă prea în serios nici chiar propriul său protest este, în fond, un exercițiu de detașare profitabil. Gustul pentru frivolitate presupune o familiarizare cu vechiul sens al cuvîntului "vanitas", ceea ce oferă posibilitatea de a desluși, dincolo de demersul solid al seriozității instituționalizate, semnele deșertăciuni și ale goanei după vînt.

Președintele Ion Iliescu are oarecari șanse să obțină o medalie masonică

Interviu pe care Marele Comandor al Supremului Consiliu, Marcel Schapira, îl oferă redactorului-șef al Palatului de Justiție (9-10 octombrie 1993), publicație editată de Uniunea Jurnaliștilor Democrați, poate trezi unele întrebări: să se fi apropiat Ordinul Masonic, prezent în România doar din mai 1993, de rețelele oculte de sprijin ale Puterii? Cei care cunosc publicația respectivă și pe redactorul-șef pot fi mirați, de pildă, de mărturisirea Marei Comandor, Marcel Schapira, făcută în deschiderea interviului: "Stimate domnule Chiuzbaian, legăturile noastre datează de foarte mult timp și (...) m-am obișnuit de a vă stima și de a respecta și prețui atitudinile pe care le-ați luat în paginile revistei Palatul de Justiție și care sunt extrem de obiective". Gabriel Iosif Chiuzbaian se arată interesat de medalia "Alexandru Ioan Cuza Princeps", ceea mai înaltă distincție a Supremului Consiliu Masonic Român "pe plan național și internațional", destinată personalităților de înalt rang șefi de stat, mari comandori, precum și unor persoane publice care au adus servicii exceptionale poporului român și României. Ea a fost conferită M.S. Regele Mihai: nu cumva acest gest a avut conotații politice? se întrebă redactorul-șef al Palatului de Justiție. "Înmînarea Medaliei de onoare (...) M.S. Regele Mihai a fost un act afectiv, sentimental, față de un coleg de suferință care în același timp a fost și protectorul nostru. Deci gestul nostru nu are nici un fel de conotații politice", răspunde Marele Comandor. Obiectiv fiind, Gabriel Iosif Chiuzbaian mai pune o întrebare: "Dvs. și Supremul Consiliu să fi dispusă ca o medalie similară să fie conferită și unui președinte al României, într-o eventualitate chiar președintelui Iliescu?". "Dacă Supremul nostru Consiliu să ar fi găsit la București, prima persoană căreia i-s-ar fi înmînat această medalie în respectul protocolului și al ierarhiei democratice ar fi fost președintele Iliescu. (...) Deci nu excludem posibilitatea înmînării unei medalii similare chiar actualului președinte al României, Ion Iliescu", a răspuns Marele Comandor. (G.A.)

Presă și Comunitățile Europene

• Între 1-3 octombrie s-a ținut la Salonic congresul de constituire a Confederației Balcanice a Jurnaliștilor. Din România au fost prezenți reprezentanți ai AZR, UZP, ASMR, ASLP și SZR. Confederația, din care mai fac parte organizații ale jurnaliștilor din Albania, Bulgaria, Cipru, Grecia, Iugoslavia, Moldova, Turcia, e condusă de un președinte (Antonis Kurtis) și patru vicepreședinți. Schimburile culturale sunt încredințate vicepreședintelui Mioara Vergu Iordache (România, SZR).

• În perioada 3-8 octombrie, un grup de ziaristi a efectuat o vizită la Bruxelles (comunitățile europene și NATO). Vizita face parte dintr-un

program demarat la inițiativa Ministerului român de Externe în colaborare cu instituțiile europene menționate, în scopul unei mai mari apropiere a României de climatul european. Ziaristi (între care Cornel Calotă - TVR, Cristina Oroceanu - Curierul Național, Rodica Chelaru - Meridian, Doina Iovănel - Cronica Română, Cristina Petracă - Deutsche Algemeine Zeitung, Dan Dumitrescu - Radio România Internațional, Bogdan Ficeac - România liberă, Bogdan Chiriac - Adevărul) au avut în program întîlniri cu șefii de departamente și directori din CEE și NATO. Evenimentul zilei, invitat și el să participe la acest program, a refuzat.

Anunț important pentru ziaristi

În zilele de 2, 3, 4 iulie, la cererea Asociației Jurnaliștilor Europeani, a avut loc la București o consultare cu reprezentanți ai uniunilor, asociațiilor de creație și sindicatelor din presa română, precum și cu ziaristi de la diferite publicații. Moderator al discuțiilor a fost Günter Wagenlehner, secretar general al AEJ.

Din comitetul de inițiativă pentru formarea secției române a AEJ au făcut parte: Gabriela Adameșteanu ("22"), Horia Murgu (CNA), Mihai Miron ("Tradiții"), Rodica Chelaru ("Meridian"), Monica Patriciu (Radiodifuziune), Mihai Coman (Facultatea de Jurnalistică), Mirel Bran (corespondent ag. fr.), Román Gyözo (A.Z.L.M.R.), Cristina Petracă (Clubul Presei Tinere + "Allgemeine Deutsche Zeitung"), Liana Ionescu ("România liberă"), Romeo Nădașan (U.Z.P. + Rompres), Dick Baboian (U.Z.L.P.), Mioara Vergu Iordache (S.Z.R. + "Curierul Național").

Comitetul de inițiativă a pregătit un statut care va fi pus în discuția adunării generale propuse pentru data de 19 noiembrie. În conformitate cu statul AEJ, inscrierile se fac individual, doritorii de a face parte din secția română se pot adresa oricărui membru al comitetului de inițiativă pentru a intra în AEJ, dar și pentru a face propuneri în vederea unui statut național al secției române AEJ.

Inscrierile nominale se mai pot face direct la redacția "22" (relații la telefon 311.22.08 și la sediul SZR).

AEJ și secțiunile naționale susțin integrarea europeană (economică, socială, științifică, culturală etc.) pe baze de egalitate și democrație reală.

Rolul AEJ și al secțiilor naționale este garanțierea libertății presei și a circulației informațiilor.

AEJ este o organizație nonguvernamentală, care se susține din cotizațiile membrilor săi și din sponsorizări.

ILIE ȘERBĂNESCU

Avem clauza. Ce vom face cu ea?

Cum vă explicăți refuzul timp de aproape patru ani al acordării clauzei naționale celei mai favorizate României, în timp ce toate celelalte țări din fostul bloc sovietic au primit-o?

După admiterea în Consiliul Europei, România primește – de-acum, se pare, sigur – din partea Americii clauza națională celei mai favorizate. Semnificația politică este că al doilea mare deblocaj în relațiile României cu Occidentul se produce. Ceea ce devenise o adevărată obsesie pentru guvernantii de la București și ceea ce constituia un barometru fără echivoc al raporturilor româno-americane ajunge în firescul lucrurilor. Pentru că – indiferent de ce parte a baricadei ar fi, cum se spune, "analistul politic" – trebuie recunoscut că situația României din punct de vedere al clauzei a avut curiozitate. Cu excepția Poloniei, care deținea clauza încă din perioada imediat postbelică (în calitatea ei de țară "amică a Națiunilor Unite"), România a fost prima și, vreme indelungată, singura țară comunistă din blocul sovietic căreia Statele Unite îi acordaseră clauza. În 1988, Ceaușescu, simțind că, datorită politicii promovate, i-ar putea fi retrasă clauza, a renunțat el însuși la ea. Patru ani după evenimentele din decembrie '89 i-au trebuit României să redobindească statutul, timp în care suratele din fostul bloc sovietic primeau clauza pe bandă rulantă. Și timp în care, indiferent de întîrzierile în întreprinderea reformelor, de dezolantele "mineraiade", de încîncările în afirmarea respectului deplin al drepturilor omului, România nu mai era, după orice grile ale democrației, cea din vremea lui Ceaușescu. Și, oricum, din punctul de vedere al legilor americane în virtutea cărora se acorda sau nu clauza, se poate spune – mai în glumă, mai în serios – că România depășea toate exigențele în materie. Nu numai că permitea oricui să emigreze, dar atât de mulți și atât de deranjant ajunsese românii pe la porțile țărilor săgăduinței încât venise rîndul Occidentului să le bareze "libera circulație". Reținerile americane erau poate determinate de neclarificarea intereselor în zona dintre Balcani și Rusia, dar, în mod cert, pentru aceste rețineri conservarea structurilor comuniste în România și îndărâtnicia în întreprinderea reformelor spre democrația occidentală și spre economia de piață veneau mănușă.

Credeți că Washingtonul mizează acum pe actuala putere politică de la București?

Din considerente geopolitice, Washingtonul a schimbat macazul față de România și, în condițiile aluncărilor de teren din Rusia și exploziilor singeroase din fosta Iugoslavie, pare gata să mizeze pe cei care sunt la putere la București – desigur, însă, asemenea și mai marilor Europei Occidentale, cu condiționări. Dl. Iliescu nu se dă însă în lături de a se exterioriza că a simțit schimbarea de macaz a Washingtonului. Și imediat a și dat semne nu numai că nu va ezita să-și treacă în cont victoria dar și că nu este dispus să rateze momentul spre a atrage atenția adversarilor săi politici sau a celor care l-au supus la frustrări că de-acum interlocutorul în față Occidentului nu mai poate fi decit el însuși.

Care sunt consecințele practice imediate ale acordării clauzei?

Dacă miere și dulceață prin intrarea în Consiliul Europei nu ne vor fi pe degete, dobândirea clauzei naționale celei mai favorizate este primul semnal de bunăvointă occidentală care mai înseamnă și ceva din punct de vedere practic, dincolo de certificate politice de bună purtare. Exporturile românești li se deschide piața americană, oferindu-li-se – căci aceasta este semnificația clauzei – același tratament cu cel acordat mărfurilor tuturor celorlalți parteneri comerciali ai Americii (cu excepția Coreei de Nord, Cuba, Afganistanului, Vietnamului și altor asemenea, între care pînă mai ieri figura și România). Nu este deci vorba propriu-zis de vreun

avantaj, dar este clar că din fața exporturilor românești dispare un dezavantaj: acela că importatorii americani trebuiau să achite taxe vamale cu mult superioare în cazul în care achiziționau din România și nu din alte țări. Mai precis, la intrarea în SUA mărfurile românești erau impuse cu taxele vamale din 1947, iar cele ale altor țări cu taxele vamale substanțial diminuate prin reducerile convenite între timp în cadrul GATT pe parcursul multiplelor runde de negocieri consacrante tocmai liberalizării comerțului mondial. Efectele nu erau de loc de neglijat întrucât taxele vamale fusese reduse cu

50-80% de-a lungul timpului. În mod firesc, orice importator american preferă să achite taxe vamale mai mici, și de aceea ocolea produsele românești, oricât de ieftin ar fi fost oferite acestea.

În plus, trebuie avute în vedere influențele care rezultau la întîlnirea dintre ofertă românească de export și structura tarifului vamal american. Ca în cazul oricărei țări industriale dezvoltate, și în America taxele vamale la materii prime sunt mici sau nu există (căci este de fapt o formă de a salva de la exploatare resursele proprii). Apoi, ca regulă generală, taxa vamală crește odată cu sporirea gradului de prelucrare a produsului. În mod firesc, ea redevine mică pentru produsele de înaltă tehnologie, căci ar fi absurd să descurajezi intrarea în țară a exact ceea ce impinge economia înainte. În schimb, taxele vamale sunt cele mai ridicate la produsele "obișnuite", "pe care le poate face oricine". Cam numai din acestea este formată oferta românească la export, întrucât materii prime România n-are nici pentru ea, iar tehnologile înalte rămân, în cazul produselor românești, doar o năzuință. Iată de ce absența clauzei afectă real România, circa 2/3 din produsele românești de export intrând în zona celor mai finale taxe vamale. Aceasta pe lingă dezavantajul anterior menționat al diferențelor de taxe vamale. Pentru Moscova, de pildă, dincolo de mișă politică, problema clauzei n-are și o prea mare valoare economică, întrucât exporturile rusești, formate aproape doar din materii prime, tot nu întîlnesc la intrarea pe piață americană taxe vamale, indiferent de statutul privind clauza.

Cind vor fi rezimite efectele acordării clauzei?

Surse ale Ministerului Comerțului român estimează efectul reaccesului țării la clauza americană ca putindu-se concretiza într-o dublare a comerțului reciproc, pornindu-se de la presupunerea că dobândirea unor resurse valutare sporite prin încurajarea exporturilor în America ar crea capacitate suplimentară de plată pentru importuri din SUA.

În orice caz, există și un avantaj indirect legat de faptul că primirea clauzei deblochează garanții guvernamentale americane pentru comerțul cu România, accesul la credite guvernamentale pentru promovarea schimburilor. Și constituie pentru România o carte de vizită stimulativă în ochii investitorilor americanii, dacă nu chiar un fel de gir că se pot a冒adura în afaceri.

Noul tratament comercial nu-și poate face însă vizibile efectele decât pe termen lung și numai în cazul în care economia și, mai ales, industria din România vor avea și ce exportă în SUA. Pîna atunci însă, Guvernul de la București trebuie să-și continue demersurile – și, vîi, cel mai important, trebuie să-l constituie întreprinderea reformei spre o economie de piață – pentru cucerirea redutelor FMI, căci numai de acolo ar putea veni urgent nișcăi bani pentru importurile de energie. Pariul cu FMI este al treilea și poate cel mai griitor cu Occidentul, pentru că, dacă va fi pierdut, la iarna ce vine – ce se mai anunță și grea – ne-am putea simți în Antarctica, deși întrăți, cum se spune pe-aici, în Europa și America.

PROTEST

Am primit de la d-na Ileana Mălăncioiu următorul protest, pe care îl publicăm pentru că nu a apărut acolo unde minima decentă ar fi impus o imediată reparație morală.

Stimate domnule Mihai Cărciog,

În virtutea dreptului la replică, îți să precizez pentru cititorii "Evenimentului zilei", al cărui patron suntă:

Deși nu am colaborat niciodată la publicații dumneavoastră, nu știu din ce motive, în ultima vreme, colaboratorii d-lui Ion Cristoiu au apelat la mine de trei ori, dorind să mă implice în trei scandaluri în care am sosit sub demnitatea mea să mă las implicată.

Prima somatie, făcută la telefon de o doamnă al cărei nume nu-mi spunea nimic și pe care nu l-am reținut, era să mă pronunț asupra lui Eugen Barbu în ziua morții acestuia.

Există o decentă elementară în fața morții care m-ar fi oprit să spun ce cred chiar în ziua aceea. (M-am pronunțat asupra lui Eugen Barbu cînd era viu, și îmi putea răspunde, și dacă va trebui să o fac încă o dată, o voi face stunci cînd voi socoti eu de cuviință, la publicația care mi se va părea mie potrivită pentru asta.) Am fost amenințată că mi se va publica prima replică pe care am dat-o la telefon și cu mare greutate am reușit să o conving pe ziarista anonimă, care mă interoga că la politie, că nu aşa se face gazetărie și nu aşa se face un nume în presă.

Nu peste mult, am fost somată de altcineva, cam în același stil, să mă pronunț cu privire la cazul Dinescu. Asupra acestuia m-am pronunțat cu doi ani în urmă. "Evenimentul zilei" a catalogat protestul nostru drept un puci eşuat și a publicat toate insultele lui Dinescu la adresa celor ce se pronunțau împotriva rămlinerii sale la condacarea Uniunii Scriitorilor, fără să-și pună întrebarea dacă nu cumva aveau dreptate.

În fine, zilele trecute am fost somată la telefon de doamna Arina Avram să spun ce părere am despre cazul Sălcudeanu.

Am răspuns că eu nu am nici o părere, să-l dea jos cine l-a pus în acest minister (al Culturii), cerind în mod expres să nu fie implicat numele meu, întrucât nu sunt colaboratora ziarului și nu sunt de acord cu felul în care se folosesc de numele noastre.

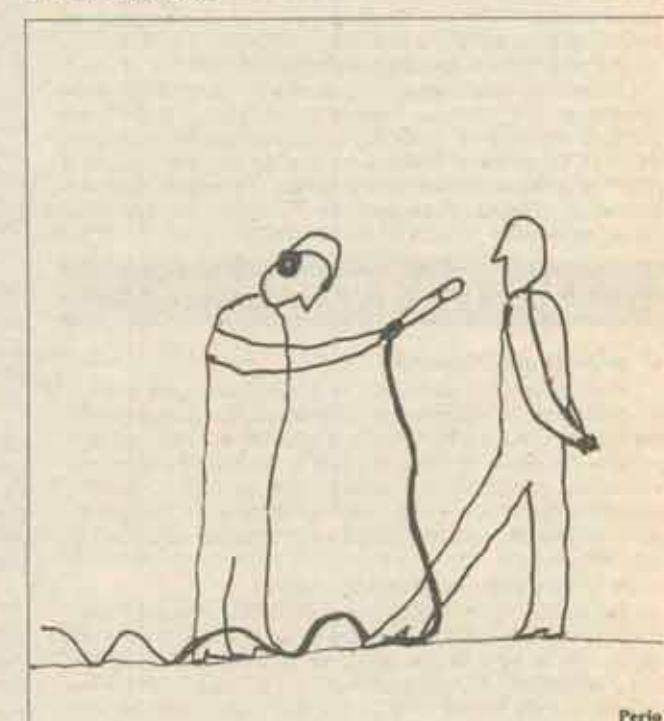
Răspunsul meu a fost inserat într-o pagină a acestui ultim scandal, în nr. din 11 octombrie, într-o anchetă organizată cu oameni politici și cu nume din cultură cu care nu am nimic comun.

Consider că acest lucru este nu numai împotriva legilor presei, ci și împotriva oricărui respect pentru cultură și al bunei-cuvînțe. Dacă procedeză astfel, "Evenimentul zilei" riscă să devină efectiv un pericol public alături de toate celelalte pericole de care nu ne mai putem feri.

Întrucât eu nu pot renunța la telefon, că să nu mai fi sunată de la "Evenimentul zilei" și să nu fi implicată în lucruri în care nu doresc să fiu implicată, vă rog să dispuneți ca salariații dumneavoastră să renunțe pentru totdeauna să mai apeleze la numele meu. Fiindcă nu pot accepta sub nici o formă să colaborez la un ziar la care nu mi-am dat colaborarea și care este în stare să facă orice ca să se vîndă.

ILEANA MĂLĂNCIOIU

11 octombrie 1993

MARTI 12 OCTOMBRIE

• Clauza pentru România a trecut și de Camera Reprezentanților

Camera Reprezentanților a Statelor Unite a aprobat în unanimitate validarea acordului comercial dintre România și SUA, acord care presupune și acordarea țării noastre a clauzei națiunii celei mai favorizate. Apreciind progresele înregistrate de România pe plan politic și al respectării drepturilor omului, parlamentarii americanii par dispusi să acorde clauza condiționată (pe un an, cu posibilitatea prelungirii).

• Vor avea loc alegeri anticipate în Republica Moldova

Sedintă în plen a Parlamentului Republicii Moldova a presupus analiza și adoptarea proiectului legii alegerilor parlamentare anticipate, care se vor desfășura în 27 februarie 1994. Proiectul mai stipulează că imputernicirea Parlamentului începează în data alegerilor, iar prezidiul își continuă activitatea pînă la prima sedință a Parlamentului nou ales.

• România bate la porțile NATO

Delegația parlamentară care a participat la lucrările sesiunii de toamnă a Adunării Parlamentare a Atlanticului de Nord a sustinut, la Copenhaga, ideea lărgirii componentei NATO prin includerea țărilor foste comuniste. Dl. Ion Ratiu, conducătorul delegației, a opinat, la întoarcere la București, că propunerea ca țara noastră să fie acceptată în Alianța Nord-Atlantică ar putea fi prezentată Consiliului de miniștri NATO în luna ianuarie 1994, iar eventuala aderare ar fi mai rapidă dacă nu s-ar încheia un acord militar cu Rusia.

• "Adevărul" versus Petre Roman

Ziarul "Adevărul" a declarat o campanie împotriva fostului premier Petre Roman, pe care l-a acuzat de a fi vîndut pe valută locuințe din fondul de stat și de a fi închiriat, tot pe valută, propria locuință de pe Calea Victoriei. De asemenea, s-au publicat informații privind locuința pe care o ocupă actualmente dl. Petre Roman, sugerindu-se că acesta o ocupă în mod ilegal.

• Reprezentanții la Consiliul Europei

Parlamentul României urmează să fie reprezentat la Consiliul Europei de doi parlamentari. În urma discuțiilor între grupurile parlamentare, s-a decis că aceștia să fie senatorul PSDR Florin Rădulescu Botică și Valentin Gabrielescu, senator PNTCD. Prima întîlnire a Comisiei Permanente a CE va avea loc la 4 noiembrie.

MIERCI 13 OCTOMBRIE

• Negocierile PSDR-PUNR

O două rundă de negocieri între PSDR și PUNR privind participarea acestora din urmă la formării politice la guvernare s-a desfășurat la sediul Senatului, încheindu-se fără o concluzie clară. PUNR și-a expus condițiile în care ar dori să participe la guvernare, iar PSDR a răspuns că urmează să ceară acordul celorlăți aliați politici pentru cooptarea PUNR în Guvern.

• Cazul Sălcudeanu anchetat de Parlament

Comisia de cultură a Senatului a dezbatut timp de 6 ore "cazul Sălcudeanu". Membrii comisiei i-au audiat printre alții pe Luminită Răut și soțul ei, soferul ministrului, doi ziaristi de la "România liberă", directori și secretari de stat din minister. Dl. Petre Sălcudeanu, acuzat de tentativă de viol asupra d-nei Luminită Răut, a fost de făță la o parte din audieri. Membrii comisiei urmează să-și prezinte opinii pe baza cărora se va intocmi un raport. Adrian Păunescu a negat că ar fi fost vorba de un scenariu politic și a declarat la conferința de presă ce a urmat audierilor: "Ministrul Culturii a recunoscut faptul că în acea seară consumase băuturi alcoolice".

• Dl. Surdu vrea un bloc politic de centru

PDAR, împreună cu PUNR, se gîndește să formeze un bloc politic de centru. Pentru aceasta, Victor Surdu s-a hotărît să poarte convingeri cu toate partidele parlamentare. De ce? "Pentru că vrem să-i aducem la centru și pe ceilalți", a precizat dl. Surdu.

• PSDR: "PSDR face un joc periculos"

În cadrul conferinței de presă a PNL, președintele acestuia, dl. Mircea Ionescu-Quintus, și-a făcut publică temerea că partidul de guvernămînt încearcă, de câteva timp, să-și întărească poziția în administrația publică prin mijloace neortodoxe. Totodată, liderul liberal a afirmat că manevrele PSDR se inscriu într-un joc periculos cu urmări neprevăzute.

JOI 14 OCTOMBRIE

• O victorie a Opoziției

Parlamentul a dezbatut în sedință comună proiectul Hotărîrii privind unele măsuri pentru combaterea corupției. Cu această ocazie, Opoziția a reușit să impună – cu ajutorul PSM și PRM – două amendamente vizându-i pe miniștrii acuzați de corupție. Astfel, parlamentarii vor avea dreptul să solicite președintelui suspendarea din funcție a miniștrilor implicați în corupție.

• Se pregătește moțiunea de cenzură

La inițiativa PD (FSN) a fost redactat textul unei moțiuni de cenzură ca urmare a faptului că au trecut 45 de zile în care Guvernul trebuia să ceară confirmarea Parlamentului pentru cei 4 noi miniștri. Deoarece există unele rezerve din partea parlamentarilor

PNTCD, nu s-a reușit încă stringerea semnăturilor necesare pentru depunerea ei la Biroul Permanent al Camerei.

• PAC propune un program anti-criză

La conferința săptămînală de presă a PAC, dl. Nicolae Manolescu a declarat că-i va propune președintelui Iliescu să-l invite pe M.S. Regele Mihai la sărbătoarea Marii Uniri din 1918. Totodată, PAC a anunțat că are în studiu de proiect un program pentru ieșirea României din criză, program intitulat "De la comunism spre libertate".

• Președintele Iliescu în Africa

Președintele Ion Iliescu a plecat spre insulele Mauritiu, unde se va desfășura Conferința Francofonie, la care participă peste 40 de state, printre care și România. Dl. Iliescu va mai vizita cu această ocazie Africa de Sud și Kenya, facînd o escală și în Zimbabwe.

• Conferința de presă a d-lui Măgureanu

Dl. Virgil Măgureanu, recent confirmat de Parlament în funcția de director SRI, a organizat la Casa de cultură a MI o conferință de presă. Subiectele abordate au fost multe și diverse, dar răspunsurile d-lui Măgureanu n-au fost în măsură să clarifice nici una din problemele puse de ziariști. Directorul SRI a declarat printre altele că, la un moment dat, a intenționat să-și anunce retragerea din funcție, că în 13-15 iunie au avut loc extremisme ale ambelor tabere, că SRI ascultă telefoanele, dar nu pe cele ale oamenilor cinstiți. Cât despre afacerea Petromin-Forum Maritime am aflat că SRI a avertizat Guvernul la timp că respectivul contract lezează interesele României.

• PUNR are și doctrină

Purtătorul de cuvînt al PUNR, dl. Cornel Brahaș, a anunțat data limită de încheiere a proiectului de doctrină politică – 15 octombrie. Totuși, dl. Brahaș a făcut publică principala linie a viitoarei doctrine peuneriste. Aceasta să-numi pragmatism național, fiind inclusă în neoliberalismul clasic.

• Continuă nostalgia marii Ungarie

"UDMR, în forma în care există azi, nu este o organizație democratică pentru că este bazată pe rațiuni etnice și nu politice", a afirmat dl. Ion Ratiu, deputat PNTCD. Totodată, referindu-se la cei care susțin de 70 de ani faptul că Transilvania este locuită de unguri, dl. Ratiu a precizat faptul că "nu unguri din Ungaria și nici cei din Transilvania, ci cei din exil, care continuă nostalgia marii Ungarie".

• Clauza din ce în ce mai aproape

Comisia pentru Finanțe a Senatului american a aprobat reacordarea clauzei națiunii celei mai favorizate României. Urmează ca asupra acestui lucru să se pronunțe, în termen de 15 zile, plenul Senatului, ca apoi acordul comercial româno-american (care conține și clauza) să fie aprobat și de președintele Clinton.

VINERI 15 OCTOMBRIE

• Comisie pentru controlul activității băncilor

În cadrul unei sedințe extrem de agitate, Camera Deputaților a aprobat instituirea unei comisii de anchetă a activității băncilor cu capital majoritar de stat. Comisia va controla sistemul de conturi și dobânzi, sistemul creditelor bancare și regimul valutar. Partidul Democrat a protestat împotriva constituuirii acestei comisii, declarind că ea încalcă principiul separației puterilor în stat, arugindu-și drepturi pe care nu le are și a refuzat să-și desemneze un reprezentant în comisie. Prin urmare, aceasta va fi formată din cinci deputați aparținând majorității parlamentare și doi membri ai Opoziției. Această comisie de control vizează în special activitatea BNR, al cărei director este dl. Mugur Isărescu.

• D-na Lalumière pledează pentru deținuții de la Tiraspol

"Sînt foarte îngrijorată de pedeapsa cu moartea, cerută de acuzare pentru cei șase cetățeni ai Republicii Moldova, acuzați și arestați la Tiraspol", a declarat la Strasbourg, d-na Catherine Lalumière, secretarul general al Consiliului Europei. Totodată, d-na Lalumière a cerut tutror țărilor din zonă, membre ale CSCE și candidate la admiterea în CE să-și exercite întreaga influență, pentru a determina autoritățile autoproclamate republici nistrene să permită judecărea acuzaților de un tribunal legal, conform Constituției Republicii Moldova".

• Generalul Lebed nu mai este deputat

La Tiraspol, generalul Aleksandr Lebed a declarat că renunță la mandatul de deputat în Sovietul Suprem al "republicii moldovenesti nistrene". Generalul și-a motivat decizia prin faptul că între el și amintitul soviet s-a ridicat "un zid al neînțelegerii".

• În România, 750.000 de someri

În sedința săptămînală a Executivului s-a amintit că la fundamentarea rectificării bugetului de asigurări sociale pe anul în curs au fost folosite și date privind situația socială din România. Astfel, la ora actuală 750.000 de persoane primesc ajutor de somaj și 400.000, alocări de sprijin. Salariul mediu anual a fost calculat la 73.000 lei.

• PSDR critică Alianța Civică

Deputatul PSDR Constantin Avramescu a apreciat recenta declarație a Alianței Civice privind finanțarea unui singur grup parlamentar al CDR ca o manifestare de rea-credință. "Depersonalizarea formărilor politice într-un unic grup parlamentar va readu-

ce în atenție pericolul restaurației", a precisat și președintele PSDR, Sergiu Cunescu.

SÂMBĂTĂ 16 OCTOMBRIE

• Unificarea liberală în impas

Consiliul național al PL-93 a decis ca tratativele cu PNL să fie opuse deoarece acesta este un partid al oportunistilor, după cum s-a exprimat dl. Dinu Patriciu. Discuțiile privind unificarea mișcării liberale au monopolizat ședința, reprezentanții grupării civic-liberale din PAC și cei ai fostului grup pentru reformă morală a PNL pledînd insistență pentru unificarea cu PNL. De cealaltă parte, conducerea PL-93 a respins această idee pe motiv că PNL este un partid clientelar căruia nu trebuie să î se acorde protecția.

• România – membru al comunității francofone

La cel de-al cincilea summit al francofoniei, desfășurat în Insulele Mauritiu, România a fost aleasă ca membru cu drepturi depline. Cu această ocazie, președintele Ion Iliescu s-a întîlnit cu președintele Franței, François Mitterrand, și cu oficialitatea din Elveția, Tunisia și Vietnam.

LUNI 18 OCTOMBRIE

• Opoziția a inițiat o moțiune împotriva Guvernului

Birourile permanente ale Senatului și Camerei Deputaților, reunite în sedință comună, au respins propunerea Opoziției de a fi audiați și validati de către Parlament cei patru miniștri noi din cabinetul Văcăroiu. Prin urmare, Opoziția a decis inițierea procedurii de introducere a unei moțiuni simple împotriva Guvernului. Seara, moțiunea redactată de PD (FSN) și semnată de 81 de deputați a fost depusă la registratura Camerei Deputaților, urmînd să fie discutată în 6 zile de la data înregistrării ei. "Deponem prezentă moțiune, prin care cerem să se constate că din cauza neinvestirii de către Parlament a celor patru miniștri numiți la 28 august 1993, Guvernul, în întregul său, s-a plasat în afara cadrului constituțional de existență și funcționare și cerem președintelui țării ca, ținînd seama de această situație, să desemneze o persoană pentru funcția de prim-ministru care, în conformitate cu dispozițiile legale și cu uzanțele parlamentare, să procedeze la formarea unui nou guvern" – se arată în moțiune.

• Pedeapsa cu moartea în atenția Parlamentului

Deputatul PSDR Florin Negoita a cerut, în plenul Camerei Deputaților, reintroducerea pedepsei cu moartea. El și-a motivat interpelarea prin faptul că astfel s-ar diminua numărul infracțiunilor și infractorilor. Dl. Negoita s-a referit concret la romi, exemplificînd cu situația familiei preotului Ioan Popa din Brăila, care a fost terorizată de un grup de romi.

• Ministrul Spiroiu la Bonn

Ministrul Apărării, Niculae Spiroiu, a plecat la Bonn, unde va semna un acord de colaborare militară cu Germania, prin care se va stabili o conlucrare mai strînsă în cadrul structurilor de securitate europeană.

• PSM are un program socialist de guvernare

Partidul Socialist al Muncii a anunțat că are gata un program socialist de guvernare, al cărui punct forte îl constituie stoparea scăderii nivelului de trai. PSM a înaintat Parlamentului și un proiect de lege prin care solicită limitarea adaosului comercial pentru principalele produse agro-alimentare.

MARTI 19 OCTOMBRIE

• Moțiunea Opoziției a fost citită în Cameră

Dl. Gheorghe Todut, secretar al Camerei Deputaților și deputat PL-1993, a citit în plenul Camerei moțiunea depusă luni de Opoziție.

• Amendament la Legea arendei

Camera Deputaților a continuat dezbatările la Legea arendei. La propunerea d-lui Dan Cristian Popovici (PRM) a fost supus la vot secret un amendament care prevede ca acionarii fostelor IAS-uri să aibă dreptul de a lăua în arendă pînă într-o perioadă de 5 ani de la intrarea în vigoare a legii să îl primească în proprietate. Amendamentul a fost adoptat cu 155 de voturi pentru și 130 împotrivă.

Pagina realizată de
RALUCA STROE-BRUMARIU,
MARIAN CHIRIAC și CRISTIAN LUPU

TIA SERBĂNESCU

Recurs la vechile metode

"Dacă țară nu e, nimic nu e" – l-a parafrasat dl. Rădulescu Botiș pe Marin Preda. În încercarea de a sublinia unanimitatea eforturilor depuse pentru intrarea României în Consiliul European. Ce face însă noua nomenclatură pentru această țară a ajuns cam de poveste. Viața noastră politică și bîntuită de un ciudat amatorism și de o continuă improvizare pe temele (cind nu chiar tezele) fixate de mult, singurul "lux" fiind această dezordine originală în care scopurile ori se văd de la o poziție, ori se lasă intuite mai greu – după cum o cere situația.

Dacă Opoziția democrată nu s-a prea gîndit la putere, Puterea, în schimb, s-a gîndit și se gîndește la Opoziție. Ea are grija să-și însușească, segment cu segment, tot ce a mai scăpat din mînă în primul val anticomunist din '90-'91 și după alegerile locale din '92. Victoriile "din afară" se impletește cu ofensivele "dinăuntru" și împreună alcătuiesc acea democrație care ne duce cu gîndul la primii ani ai lui Ceaușescu, înconjurat atunci de chiar "clasa" celor care sunt azi în capul propagandei, și cînd mîcile sale deschideri prefațau spectaculos închiderile ce aveau să urmeze la adăpostul încrederii internaționale obținute. Nu s-a obținut "subcomisia" de control parlamentar al băncilor care, sub aerul justițiar, ascunde intenția de a subordonă noului steag politic activitatea financiară? Nu s-a respins încă dinainte de a ajunge pe ordinea de zi "moțiunea" înaintată de opt partide – PAC, PNȚCD, UDMR, PD (FSN), PER, PSDR, PL-'93, PNL-CD – la adresa neconstituționalității Guvernului care, în urma remanierii din 28 august, n-a supus validării Parlamentului pe cei patru noi miniștri? În fine, cînd a fost prezentată totuși în cele două Camere, această moțiune n-a fost tratată ca o simplă interpelare și trecură rapid între paranteze? Simțind că perioada pre-făcătoriei democratice a trecut și că Puterea dă din belșug semne de a-și relua cu totul vechea infâșare, nu s-a apucat și dl. Everac să atace disidenții? Nu pretind diversi oficiali o lege a presei? Nu interzice Ministerul Culturii accesul ziaristilor? N-a declarat

dl. Năstase că "forțeză alegeri anticipate", sigur fiind că ofensiva va duce la puterea deplină a PDSR și a sateliștilor săi? Nu seamănă "Actualitate" ca două picături de apă cu "Telejurnalul"? Atunci de ce să nu prindă glas și cădriști ceaușisti?

Noua "Schema" de programe elaborată de dl. Everac a atins "Actualitate" atât de râu încît i-a dispărut și bruma de adevăr care-i mai salva aparențele din an în pasă. De zile în zile, emisiunea prezintă numai societății și întreprinderi care n-au dat afară pe nimeni. Judecând după "Actualitate", dacă n-ar mai fi și niște infractori care să-și piardă TIR-urile pe drum din cînd în cînd, totul

străine, pe Constantin Pîrvulescu. Si nici el n-a pătit nimic – a observat dl. Everac. Cu alte cuvinte, libertatea de exprimare era în floare pe vremea dictaturii. Dacă era atîta libertate nici nu se mai înțelege de ce Paul Everac o mai numește dictatură. "Pionii acoperiți" prin care Everac atacă perifrastic ("o doamnă din Cluj", "un domn din Iași" etc.), disidenții grătie cărora Occidentul (dar și țara întreagă) avea ocazia să audă rostindu-se adevărul despre ce se întimplă în România, sănătății "denunțați" acum ca și pe vremea lui Ceaușescu și tratați cam cu aceleasi epitetă.

Intă că am ajuns și aici. Nici dl. Everac, nici stăpnișii săi n-au avut prea multă răbdare și s-au repezit să-și ascuță uneltele "luptei de clasă". După ce și-a permis și această orăcare care-i încununează jalușa strădanie de a aduce Televiziunea la nivelul revoluției culturale din China, Paul Everac și-a încheiat intervenția împotriva disidenților propunindu-se pe sine ca adevărăt disident. Domnia sa a mărturisit că era "ascultat" dintr-o vilă alăturată de un "disident priocpit de azi". De ce să fi fost oare ascultat dl. Everac pe timpul dictaturii? Ceea ce spune dinșul acum, cînd e liber pe antenă, e chiar pe gustul lui Ceaușescu. Așa încît – de ce să fi fost "ascultat"? Dintr-un singur motiv, probabil: dl. Everac organiza la castelul cu busturi diverse "întâmplări artistice" (cum le zicea alt instrument de propagandă dotat cu revistă și cenușă). La spectacole erau invitați diversi oameni de cultură. Având în vedere obiceiurile, probabil că reunurile erau destinate "ascultării" în direct, pentru ca tovarășii să știe exact ce le trece prin cap artiștilor atunci cînd participă la diverse întruniri artistice. Nu mai lipsea decât ca Paul Everac să transforme această complicitate în "disidență". Si iată că a sosit momentul să-o facă. Mai mare scrisă! Astă, firește, dacă e ceva adevărăt în toată povestea. Ciudat e că, în zelul său, P. Everac a uitat cu totul de un alt disident pe care l-ar fi putut numi "un domn director de la o editură". De ce oare? Să fi fost dl. Iliescu ceva mai mult decât un simplu pion? Să fi fost chiar acoperișul? Sau, pur și simplu, P. Everac nu poate rosti numele d-lui Iliescu sfînd pe scaun?

ar fi perfect în țară. Toată lumea coase cămăși pentru export, berbecuții și purcelușii care joacă la "Actualitate" cresc odată cu emisiunea, iar dansurile, aniversările și simpozioanele se țin lanț. Minciuna grosolană și infectă cultivată ani în zile se întinde din nou, acoperind tot ce este adevărăt. Se cheltuiesc bani în neștiere pe diferite croaizerie care de care mai inutile, în timp ce milioane de oameni n-au ce mîncă. Acum am trăit să auzim un personaj ca Everac luînd peste picior disidenții și propunindu-ne ca singur model de disident, care nu era "pion acoperit" al agenturilor

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă

anunță începerea înscrierilor la cursurile post-universitare la

UNIVERSITATEA CENTRALĂ EUROPEANĂ pentru anul universitar 1994/1995

Persoane cu rezultate remarcabile sunt încurajate pentru admiterea la cursurile post-universitare din diferite domenii ale Universității Centrale Europene. Candidații acceptați vor primi o bursă anuală în valoare de 8000 de dolari, ceea ce include taxa școlară, cazare, transport și bursă lunară.

Universitatea Centrală Europeană este o universitate internațională situată în Praga și Budapesta, două dintre cele mai vestite centre ale culturii din Europa. Studenți dintre cei mai buni din 47 de țări au absolvit UCE în ultimii trei ani. Cea mai mare parte a cheltuielilor universității sunt acoperite de Fundația Pentru o Societate Deschisă, fondată de filantropul american George Soros, care finanțează universitatea cu 10 milioane de dolari pe an.

Disciplinele cursurilor sunt următoarele: Științe Economice, Istorie, Științe Politice, Sociologie, Studii Juridice, Studii Europene, Studii Medievale, Istoria Artei și Științe ale Mediului. În cadrul universității cursurile sunt învățate de profesori de prestigiu internațional din Statele Unite, Marea Britanie și alte țări occidentale, împreună cu tineri profesori meritoși din Europa Centrală, care au studiat în Occident. *Condițiile minime* pentru admitere sunt o bună cunoaștere a limbii engleze și o licență. În urma selecției vor fi admisi candidații cu rezultate remarcabile. La începutul cursurilor, în cadrul universității o lună de zile va fi rezervată cursurilor universitare de limbă engleză pentru avansaj și cursurilor de instruire pe computer.

Ultima zi de depunere a dosarelor de înscriere pentru majoritatea cursurilor va fi 1 februarie 1994. Studenților cu rezultate finale excelente li se vor acorda burse în țări occidentale.

Universitatea Centrală Europeană se bucură de numeroase colaborări cu universități din Oxford, Londra și Manchester din Marea Britanie, Chicago și California-Berkeley din Statele Unite și altele. Lista acestor oportunități crește în fiecare an. Universitatea administrează și fonduri pentru lucrări de cercetare ale studenților și pentru un centru de presă care publică aceste lucrări.

Pentru înscrieri și informații suplimentare adresați-vă la sedile Fundației din țară:

- București: Calea Victoriei 133, CP 22-196, cod poștal 71102, telefon: (01) 6.50.63.25, fax: 3.12.02.84, coordonator de program: Lorita Constantinescu;
- Timișoara: Piața Operei 2, et. 3, cod poștal 1900, telefon/fax: (0961) 36194, coordonator de program: Eugen Babău;
- Iași: Bulevardul Copou 19, CP 1356, oficiul poștal 6, telefon: (0981) 47241, fax: 47100, coordonator de program: Maria Scripa;
- Cluj: Str. Galaxiei 2, cod poștal 3400, telefon/fax: (0951) 17110, coordonator de program: Jozefa Komporaly.

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă

anunță începerea înscrierilor la cursurile post-universitare la

Cercetarea științifică – între impostură și probitate

Academia Română de astăzi preferă să se despartă de trecut ignorându-l. Ea ignoră, printre altele, expuzaile din cîmpul științei a unor cercetători de la Institutul de Psihologie, Filosofie, Istoria Artei și altele, indezirabili din diferite puncte de vedere. Actuala Academie nu a făcut nici măcar gestul formal de a se disocia de aceste abuzuri. Dar atenția dată de revista "22" Academiei Române imediat după revoluție și, mai ales în ultimele luni, este datorată prezentului și nu trecutului. Problemele sunt numeroase, în particular acțiunile la nivelul conducerii Academiei Române care au tulburat statutul institutelor. Am dorit să discutăm în această seară probleme privind cercetarea și legea cercetării, care sunt relații institutelor cu Academia sau cu alte foruri de autoritate, în primul rînd cu Ministerul Educației, dar nu numai.

Imaginea mitică a Academiei

Sorin Antohi: În perioada scurtă în care am lucrat la Institutul de Istorie "A.D. Xenopol" din Iași era fascinant să observ că, deși colegii mei călătoareau foarte mult în străinătate – cei care puteau obține mai ușor vizele de rigoare –, în discuțiile de pe culoar sau în cele oficiale, ei treceau sub tăcere lucrurile radical deosebite pe care le vedea în străinătate, în Occident în special. La douăzeci și ceva decembrie 1989 s-a ținut o ședință în institut; dl. Alexandru Zub era propus director, iar eu director adjunct. Am mulțumit și am întrebat dacă nu cumva a venit, în fine, momentul ca Institutul de Istorie din Iași să se apropie de Universitate, pentru a încerca să avem departamente de profil foarte serioase, și să renunțăm la obsesia românească – specifică, nu? – a separării dintre competențele de cercetare și competențele de predare. Această separație netă facea ca, la limită, cercetătorul să nu poată predă, iar cel care predă să nu poată cerceta. S-a votat, dar nu în majoritate. Colegii aveau o imagine mitică a Academiei, fiind ferm convinși că este devenit să te apropie de universitate care vor intra la rigorile bugetare, mai dependente de Guvern, în momentul în care, iată, din nou putem să fim ce-am fost, ba chiar și mai mult, în aceste institute. Ulterior, în perioada în care am lucrat la Ministerul Învățămîntului, în discuții cu sute de cercetători și de cadre didactice din învățămîntul universitar, nu am întîlnit, practic niciodată, pușă problema asta. O primă întrebare ar fi: există o posibilitate ca noi, în România, să tindem către o structură în care cercetarea să fie organizată, printre altele, de facultățile de profil ale Universității, chiar sub forma unor instituții, care, în această structură, sănătatea dependente de facultăți, așa cum există în țările occidentale? Apoi, România își mai poate permite – și noi, ca intelectuali, ne mai putem permite multă vreme să trăim într-o țară care nu are o politică de cercetare, sau o politică de știință și de învățămînt?

O lege a cercetării de un dictatorialism fără precedent

Carol Prunescu (directorul Institutului de Biologie al Academiei Române din București): Am citit cu interes proiectul de lege privind organizarea activităților de cercetare-dezvoltare. Am găsit o lege a cercetării care încuviințează concentrarea absolută a tuturor direcțiilor, liniilor, tendințelor institutelor de cercetare într-o singură mînă, care este un comitet superior de îndrumare, cu secretariatul său tehnic, care va fi asigurat de Ministerul Științei. Avem de-a face cu niște dispoziții care se vor lega, care sănătatea de o ingustime burocratică și de un dictatorialism fără precedent. Conform acestei legi, Ministerul Cercetării și Tehnologiei va asigura secretariatul tehnic al colegiului național, colegiul național alcătuiește și adoptă programul național de cercetare, pe care ministerul îl spune spre aprobare Guvernului, împreună cu estimarea cheltuielilor și a surselor de finanțare. Acest colegiu realizează periodic evaluarea generală a tuturor domeniilor de activitate din România – de la cele economice și sociale pînă la cele ultra-ultra-ultra-aplicate sau ex-ultrafundamentale – pentru a raporta Guvernului. Vreau să vă spun că după aprobarea legii, în maximum șase luni, nu vom mai avea decât instituții publice, care nu vor mai fi de Academie, ci de acensă formă colectivă. Prin lege, conform art. 29, un institut participă la elaborarea și realizarea politicii statu-

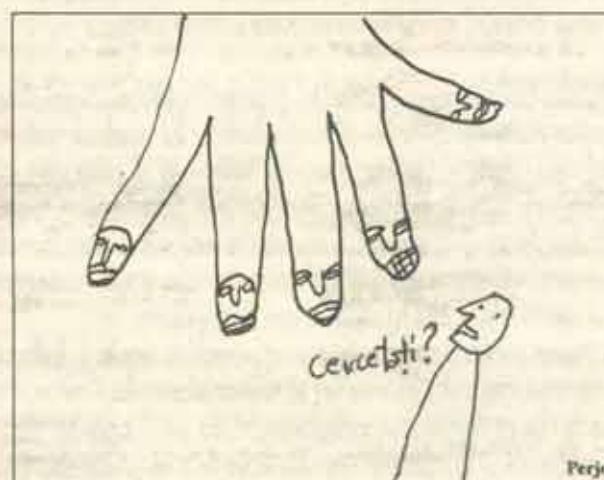
lui la nivel național în domeniul propriu de activitate. Eu conduc un institut de biologie. Cum oare să interpretez eu, ca director sau ca cercetător, că trebuie să fac politica statului, cu întregul meu institut, în domeniul meu de activitate? Iată cum, prin art. 29, se rezolvă în regulamentul cadrul de organizare al noului tip de institut public de cercetare-dezvoltare, alegerea directorului. Spune așa: consiliul de administrație din care fac parte, în mod obligatoriu, un reprezentant al Ministerului Cercetării și Tehnologiei, un altul al Ministerului Finanțelor și un altul al organului coordonator (care, drept să spunem, nu știm cine va fi pînă la sfîrșit), propune un director. Deci un om, o propunere, un consiliu, prin urmare, o numire. Punctul următor spune că acel consiliu de administrație face și desface tot în institut. Consiliul științific este, în sfîrșit, ales, și acesta e singurul punct luminos din textul respectiv. Consiliul științific nu se ocupă decât cu știință, nu cu problemele administrative ale institutului (și, dacă stă și vă gîndiți, și problemele plecării sau avizul institutului pentru plecări în străinătate sănătate, în primul rînd, administrative). Acest proiect de lege va însemna dictatură, formalism și burocratie.

Gheorghe Gussi (directorul Institutului de Matematică al Academiei): Există la noi niște institute mamut de cercetare și proiectare foarte inegale, foarte neomogene, în cadrul căror există un număr de specialiști de foarte bună valoare, dar puțini. Acest proiect de lege – infamă, pot spune – vrea să salveze acești mamuți în care nu se face cercetare, ci altceva. Trebuie să facă o diferență netă între cercetarea fundamentală și cercetarea aplicativă, care au specific diferit, scopuri diferite și mijloace diferite. Cercetătorii propriu-zisi nu sunt 100.000, cum se spune, ci mult mai puțini.

Instituțile Academiei – discut de cele de știință, nu de cele de științe umaniste (problema e mai delicată acolo și n-o cunoște suficient de bine ca să discut) – au creat o mică pătură de profesioniști, în sensul adevărat al cuvintului, care încă mai există și care s-au dezvoltat mai bine decât cei din învățămîntul superior.

Ceva și despre formarea tinerilor. În toate țările evolute există foarte multe burse de doctorat. În România nu există. Un tînăr absolvent strălucit poate să intre în învățămîntul superior și să-și dea doctoratul dacă vrea, dacă poate. Nu-l ajută nimănii să aibă cei 3-4 ani de liniste absolută în care să se dezvolte. El, bine, instituțile Academiei posedă această posibilitate. Noi am angajat, în ultimii trei ani, 30 de tineri, din care cel puțin 25 sunt exceptionali. Multă sănătate a doctorat în străinătate. Cîțiva nu se vor mai întoarce, evident. Dar unii vor reveni. Dacă n-ar fi aceste instituție n-ar avea nici o sănătate de dezvoltare normală.

O problemă este și atitudinea Puterii față de știință. Și aici apar încă trei lucruri care ar trebui corelate: că poate să dea statul, că trebuie să dea și că vrea să dea. Sigur, s-ar putea ca ceea ce trebuie să dea să fie mai mult decât ce poate să dea. Dar, partea mai tristă este că s-ar putea să poată să dea și să nu vrea să dea, și din acest punct de vedere consider că atitudinea Puterii actuale față de știință și învățămînt este dezastrosoasă.

Centralizare și constrîngere financiară

Alexandru Duțu (director la Institutul de studii sud-est europene): Dacă recapitulez activitatea din ultimii trei ani, aş spune că am funcționat ca o mașină cu frânele puse, datorită centralizării excesive și a constrîngerii financiare. În momentul în care vorbim de științe sociale, avem cu toții în vedere faptul că sănătatea

care au fost foarte grav deformate și care trebuie îndreptate pe cît se poate. Sunt probleme care au fost complet ignorate și care n-au fost aduse în discuție pînă acum, și sănătatea care se pun unei societăți în prefacere. Pe acestea noi nu le putem ataca în lipsă unor mijloace și contacte, a documentării și.a.m.d. Toată activitatea institutelor este construită pe legislația ceaușistă care este în vigoare. Un institut de studii sud-est europene, cum este cel pe care îl conduc eu, are îndatorirea să reia dialogul cu bulgarii, cu grecii și turcii. Nu avem cu ce, pentru că toate acele norme care au fost imaginat să să întrerupă contactele sănătate în vigoare și astăzi. Aceste două aspecte (centralizare și constrîngere financiară) în de o anumită concepție a partidului de guvernămînt care, prin conducătorii săi, vorbește despre rolul statului, care nu trebuie ignorat și care trebuie întărit. Atât timp cît întărim tot timpul rolul statului, nu putem să ieșim din societatea în care am zăcut pînă acum.

Sunt de acord că și în științele sociale trebuie să facă deosebirea între cercetare fundamentală și cercetare aplicată.

I. Fischer (profesor de filologie clasică): S-a arătat în diverse prilejuri că Universitatea și-a construit autonomia, pe care a impus-o, iar ministerul, în forma lui inițială de după '89, a acceptat-o cu dragă înină. Acum, admitind că este acceptat principiul, sigur, urmează selectarea cadrelor. Trebuie văzut pe urmă care este raportul între cercetarea universitară și cercetarea independentă – nu-i spun academică. Universitatea poate crea centre și echipe de cercetare cu un anumit domeniu și poate ajunge la rezultate de vis; acestea pot fi perfectate prin an sabatic petrecut fie în străinătate, fie în institut, și ar trebui să fie și viceversa, adică ar trebui ca un cercetător din institut să-și poată comunica rezultatele. Cât despre cercetarea aplicată, cercetarea de tip ingineresc, eu nu mă pricep, sănătate destui ingineri aici care mă pot contrazice sau confirma, cred că într-o reală economie de piață ea este preluată de întreprinderi, de uzine.

Mircea Flonta (Facultatea de Filosofie): Ceea ce o să spun eu o să se refere doar la cercetarea numită fundamentală în sfera științelor umaniste. Dar cine sănătate cercetători și cum să ajuștă cercetător într-un institut al Academiei? El bine, să ajuștă pentru că ai avut note foarte bune, ceea ce niciodată nu reprezintă o garanție a unei capacitați pentru cercetare, acesta fiind cazul cel mai bun, pentru că să ajuștă și prin dosar sau prin relații. Rezultatul este următorul: de-a lungul acestor ani, instituțile Academiei au avut o proporție variabilă, dar importantă, de oameni care nu au nici capacitatea, nici motivația pentru cercetare. Mai ști și cazuri (cei cu un bun-simț mai dezvoltat) care au și plecat din cercetare în învățămînt, dar cei mai mulți nu și-au făcut însă asemenea scrupule. După decembrie 1989 s-au creat noi instituții de cercetare și s-au scos foarte multe posturi la concurs în instituții de cercetare existente. Operația asta, după impresia mea, s-a făcut cu foarte multă usurință. Sigur că au intrat și oameni capabili, dar tot așa de bine au putut să intre din nou oameni care căutau un post în București. Cum nu există un control al calității cercetării, trebuie să găsim o garanție care ar trebui să fie căutată într-un sistem serios de organizare a doctoratului. Nu pot să intră în cercetare ca să-ți incununezi activitatea la 40 sau 45 de ani cu o lucrare de doctorat. Există un număr prea mare de cercetători în instituții Academiei și cărora capodoperă, a căror culme a activității o reprezintă lucrarea de doctorat, care este făcută după un efort de vreo 20 de ani. Nu se poate continua în acest sistem. Ar fi necesară, după părerea mea, instituirea unor burse de doctorat puse la concurs pentru cei mai buni absolvenți ai instituției de învățămînt, al studiilor apropiate din instituții de învățămînt, și desfășurarea unor concursuri deschise numai pentru cei care au doctoratul. Acest lucru ar trebui să fie valabil, după părerea mea, și pentru învățămînt. Un singur cuvînt în legătură cu relația între cercetare și Universitate: accesul celor mai buni cercetători la Universitate poate fi rezolvat, cu condiția ca în facultățile sănătate să-și dea oameni care ei însăși sănătate de o bună condiție profesională. Cred însă că în perspectivă ar trebui să ajungem la o structură în care sănătate avem două feluri de profesori: profesori care sănătate cercetători și care lucrează mai ales cu studenții din anii superioiri de studii, la nivel de predoctorat, și profesori care au o menire didactică.

Emil Constantinescu (rectorul Universității București): Universitatea din București și universitățile în general au parcurs un drum extraordinar în acești trei ani și jumătate. Noi am reușit să introducem formele de desfășurare a invățământului universitar de elită din Occident în Universitatea noastră, fără a avea legi (nu avem o lege a invățământului, nu există nici o reglementare), și am reușit să facem să funcționeze niște forme care înseamnă, sub o formă puțin mișcată, visiting professor, de pildă, sau un an sabatic, care se numește altfel. Există un accent pe concursuri, pe posibilitatea chiar de a diversifica cursurile, și, cel mai nou, există posibilitatea de a face cursuri de masă. Universitatea trebuie să corespundă celor trei funcții: să creeze știință, să disemineze știință și să aibă o funcție de critică socială. Aici ajung la esența propunerilor noastre pentru ceea ce ar trebui să însemne institut: trepte successive de verificare a competenței. Universitatea București a avut institutul Academiei, pentru care, cind eram prorector, am semnat să plece, întrucât asta era dorința lor. N-am mai dorit să le recuperăm cu totul deoarece mulți cercetători nu aveau nici o calitate. Însă orice personalitate importantă din Academie sau din institutul Academiei, care dorește să se adreseze unui public tiner și să formeze, poate și va trebui să facă propunerea unor cursuri de specializare, care mai tîrziu vor putea să fie ținute în Universitate.

Proiectul de lege a cercetării este formulat astfel încât să mascheze ceea ce urmărește

Radu Grigorovici (vicepreședinte al Academiei Române): În poziția de vicepreședinte al Academiei Române, mi s-a dat o sarcină care a fost apoi foarte neglijată, aceea de a face o evaluare a cercetării științifice. Problema a fost pusă acum din nou pe tapet, și trebuie să spun că, lucrând practic singur, am citit aproape toate cele 65 de referate ale institutelor de cercetare. Lucrările sunt extrem de variate, depinzând de personalitățile din secții, pînă la secretarul de secție. Institute în care se înșiruie ce fel de lucrări s-au publicat, vezi imediat că 25-30% din cercetători nu apar. Deci, de fapt, în trei ani de zile n-au făcut absolut nimic.

Experiența institutelor de cercetare care au incercat să înlăture pe cel care n-a făcut nimic este dureoasă. Aceasta depinde, după părerea mea, exclusiv de conducerea institutelor care n-are curajul să ia taurul de coarne, fiindcă ar trebui să ridice această chestiune, prin membrii Academiei, în adunarea generală, și să spună: eu am 30% din personal care nu face nimic. Pe de altă parte, intervine sistemul de justiție: o multime de legi ciștigate sau abrogarea unor articole de lege. Este un articol de lege, de pildă, care ne obligă să ținem concursurile numai o dată pe an. Dar, pe de altă parte, Ministerul de Finanțe, dacă ne prinde cu postul liber, atunci taie finanțarea. Ce face directorul? Evident, tîne imediat concursul, el fiind pasibil de pedeapsă. Lucrările sunt mult mai subtile decît par la prima vedere. Legea despre care ați amintit este astfel formulată încît să mascheze ceea ce urmărește. Ea spune că există 8 feluri (de la a la h) de institute de cercetare. De fapt, legea se referă numai la punctul b, unde este vorba de aceste institute publice. Ele plătesc pe cercetători de trei ori: o dată pe statul de funcții, al doilea el capătă 30% din veniturile realizate prin contracte, și mai capătă și premii grase din partea Guvernului. Legea nu spune absolut nimic despre ceilalți, spune că Academia va avea planul ei, invățămîntul va avea planul propriu național, dar cum se repartizează banii? Lucrul și mai grav este acea concepție că ne putem întreține. Omul de la buget știe că noi avem nevoie de atât la sută pentru

plată salariilor, atât la sută pentru întreținerea animalelor în institut, atât pentru deplasări în țară și străinătate, și fixează niște capitulo bugetare, pe care dacă nu le respectă, atunci ești pasibil de pedeapsă prin judecătorie. Noi n-am voie să spunem: eu renunț la jumătate din cercetători și iau acești bani și li dau la ceilalți ca să plece la congrese; dacă renunț la cercetători, banii se varsă la buget și aceste posturi nu mai sunt finanțate. Deci trebuie, după părerea mea, o luptă serioasă pentru a face o finanțare globală pentru a avea într-adevăr autonomie.

institute, cu precizarea pe care o consider esențială, ca pozițiile în aceste institute să nu fie pe viață, să fie pe termen limitat și să fie pe baza unui sistem de grant-uri.

Gheorghe Ceaușescu (Institutul de Istorie și teorie literară): Nu concep o universitate în care să nu se facă cercetare științifică, dar trebuie să găsim și alte forme; în Germania există sistemul cu contracte, chiar individuale, cu o serie de instituții – de altminteri, industria acolo finanțează cercetarea (la noi nu se pune problema), dar există și altele. Chestiunea cu contracte pe termen limitat, pentru un proiect de cercetare, este foarte bună, și, în măsura în care omul dă dovada capacitatii, se poate continua cu alte proiecte. În discuția pe care o avem astăzi sunt două aspecte: o dată, cum am putea organiza această cercetare științifică, și situația actuală cu acest proiect de lege al cercetării care ne duce mult în spate și cred că ar fi foarte important să vedem cum putem bloca un asemenea proiect legislativ, și apoi să putem face construcția. Din tot ce trăim vedem efortul de restaurație, și tare mă tem că un asemenea proiect, pînă la urmă, cu unele mici corectări, va fi, cel puțin în intenție, băgat în Parlament și poate chiar și votat.

Să ne concentrăm asupra programelor de cercetare

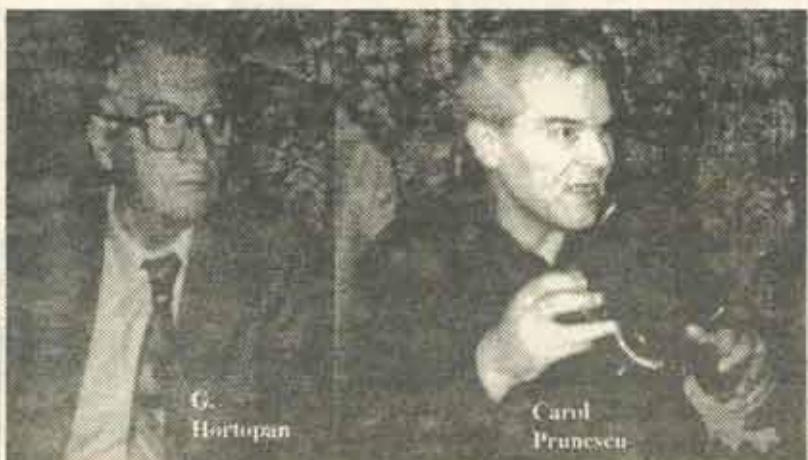
George Stefan (conferențiar Universitatea "Politehnica" București): Eu coordonez un mic centru de cercetare al Academiei. Pe măsură ce lucrurile se mai potolesc, după evenimentele din decembrie începem să vedem nuanțe. Însă inițial Puterea încearcă să concentreze rezolvarea problemei într-un singur punct. Cei care nu sunt la putere, încearcă să găsească un panaceu universal, o soluție universală care rezolvă totul, dar, evident, o altă soluție decît a Puterii. După părerea mea, ambele atitudini sunt totalizante și la fel de proaste. Această imensă diversitate trebuie să ne conducă către o soluție flexibilă a modalităților de a coordona știință și a modalităților de a finanța. Sigur nu vom putea găsi o soluție care e bună peste tot, și atunci trebuie să ne oferim, și prin lege, și prin mentalitate, și prin felul în care acționăm, prin lobby-ul pe care poate să-l facă fiecare, să ne oferim soluțiile cele mai diverse. Academia va avea rolul ei, invățămîntul va avea rolul lui în continuare, și este clar, dacă e să găsim ceva bun în sistemul francez, un lucru pozitiv este următorul: aproape orice centru de cercetare, laborator de cercetare din Franța are 2-3 pălării, una de la Ministerul Invățămîntului, una de la CNRS, și are surse de finanțare de peste tot. În funcție de cum se orientează conducătorul instituției, care nu se ocupă decît de făcut rost de bani (să fie clar, el nu este un cercetător, el face rost de bani), și, în funcție de cum se descurcă, el obține de la buget 30%, mai obține 30% din alt buget, niște sponsorizări, și tot timpul se ocupă de bani. Unele institute vor merge pe o anumită cale, altele vor merge pe alta, ceea ce presupune descentralizarea, tocmai inversul a ceea ce prevede legea în discuție. Puterea trebuie determinată să renunțe la această idee de centralizare, iar noi să renunțăm la ideea de a găsi o soluție unică. Noi am discutat în această seară despre institutele Academiei; eu zic că nu aceasta este problema. Cercetarea trebuie centralizată pe programe, și Academia a luat inițiativă în acest sens și are un program prin care se va putea trece, în timp, către finanțarea și coordonarea cercetării pe programe. Nu instituții trebuie salvate, ci programele și oamenii din jurul lor. Dacă banii se vor duce către programele viabile, toate problemele – că trebuie să dau afară sau nu un cercetător – dispar.

Horia Scutaru (cercetător Institutul de Fizici Atomici): Eu sunt teoretician, fac cercetare fundamentală, dar sunt într-o mare de cercetători de celelalte tipuri. Vreau să vă spun că inertia este imensă și că a ne

(Continuare în pagina 10)

Radu Grigorovici

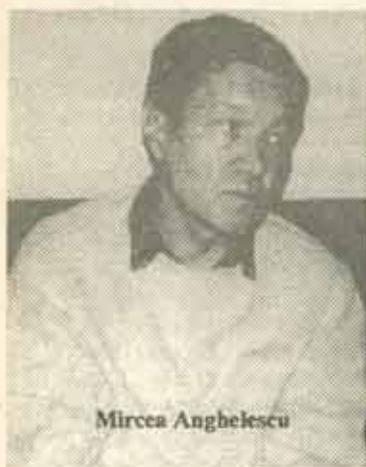
G. Horaș

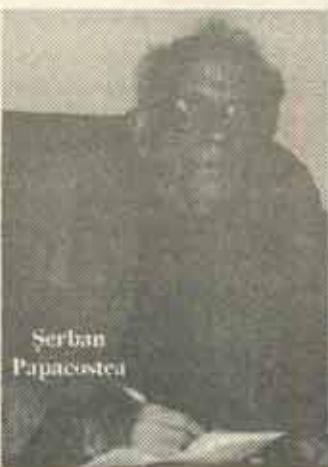
Mircea Flonta

Iancu Fischer

Mircea Anghelescu

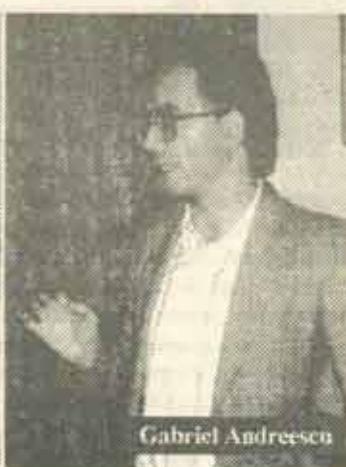
Serban Papacostea

Emil Constantinescu

Sorin Antohi

Gabriel Andreeșeu

(Urmare din pagina 9)

inchipui că o reorganizare îi va scoate pe cei buni la suprafață și că îi va elibera pe cei răi, este fals. Eu cred că singurul mod în care se poate explica crearea locală a unui cimp de valori este numai mecanismul acela pe care l-a imaginat Maxwell: o personalitate, un om care știe ce este o scară de valori, doar acela poate crea un cimp de valoare în jurul său. Altfel, dacă ne imaginăm că prin cine știe ce mecanisme, legi, organisme, o să se poată ajunge la selecționarea valorilor, ne înșelăm. Nu este problema că nu există o lege a cercetării, ci că întregul sistem de legi împiedică selecționarea valorilor. Ar trebui să ai un om care să cunoască toată legislația în vigoare la momentul de față, să știe ce mai e valabil și ce nu mai e valabil. Deci vreau să lansez această chemare: oamenii de valoare, uniti-vă.

Despre problema finanțării institutelor de cercetare

N.N. Constantinescu (vicepreședinte al Academiei Române): Din punct de vedere legal, nu e posibil să trecem la finanțarea pe proiecte, în sensul propriu-zis al cuvintului, pentru că toate legile nu ne permit, implicit Legea bugetului de stat, care finanțează Academia Română. Dar noi am dat autonomie institutelor; dacă legislația nu ne permite să trecem la finanțarea pe proiecte, în sensul propriu al cuvintului, atunci să trecem la crearea de programe, subprograme sau proiecte, care vor fi cuprinse în programul general de lucru al Academiei, și fiecare proiect și subproiect va fi divizat apoi în teme care rămân la nivelul institutului. Cum să faci însă cu finanțarea? Pentru această perioadă de tranziție, în orice caz pentru anul următor, ne-am gândit să procedăm astfel: institutul să-și folosească fondurile pe care le primește ca ansamblu

am avea bani, ar trebui să atragem la această evaluare și a institutelor și a unor lucrări, și oameni din străinătate. Ultimul lucru pe care vreau să-l amintesc în fața dvs. este că problema directorului și a directorului adjunct nu mi se pare o problemă strict administrativă. Din păcate, anul acesta a debutat cu dorința de a introduce un sistem administrativ cvasi-dictatorial sau chiar dictatorial în numirea cadrelor de conducere din institut. Directorul de institut trebuie să fie un om capabil să unească echipa respectivă de cercetători. Dacă nu e capabil să unească cercetătorii, el însuși poate fi un admirabil cercetător, dar nu e bun ca director. În al doilea rînd, directorul trebuie să aibă și anumite talente în a conduce, un om cu inițiativă, un om cu răspundere, un om ofensiv în sensul bun al cuvintului. Or, așa ceva se poate vedea cel mai bine printr-o alegorie cu foarte pronunțat caracter democratic.

G. Hortopan (profesor Universitatea "Politehnica" București): Aș vrea să îmi îngăduiți să spun cîteva cuvinte despre aspectul finanțării cercetării. În momentul de față există un fond centralizat de 1% pe care Ministerul Cercetării îl are din contribuția întreprinderilor zise productive. Acest fond de 1% este repartizat pe baza influențelor: dacă ești foarte influent poti să capăti 20 de milioane, dacă ești puțin influent – nimic sau un milion (ceea ce tot nimic înseamnă). Deci și acest 1% se irosește de fapt. Este sătul că aproximativ 12% din valoarea producției industriale este destinată cercetării, mai fundamentale, mai puțin fundamentale, de dezvoltare. În state avansate, cum ar fi Germania sau Statele Unite, din fondul de stat, necesarul cheltuielilor de cercetare este acoperit în proporție de 50%, în Japonia mai puțin, cam 25-30%, dar acolo vin corporațiile mari care au o anumită politică. Dacă la noi și acest 1% este irosit, întrebarea este unde-i defectiunea. Eu consider că ne lipsește instituții fundamentale care să asigure, pe de o parte, progresul tehnic și, pe de altă parte, progresul economic.

O a doua chestiune esențială cred că este aceea a departajării cercetării. Se vorbește mereu că Academia culege pentru ea cercetarea fundamentală. Eu cred că în aprecierea departajării trebuie să stea pe de o parte, desigur, calificarea, dar pe de altă parte și baza materială. Ea poate să fie clasificată în cercetare fundamentală, care își pierde sensul și sensul actual este de cercetare avansată, aplicativ, teoretic sau experimental. În ceea ce privește cercetarea avansată, este greu de presupus că în țara noastră se va putea face acum. O altă instituție care lipsește este un institut care să fie folositor propășirii industriei pe de o parte, și, pe de altă parte, să poată absolvii un mare număr de cercetători, și aceasta este după modelul american, care este National Bureau of Standards, care califică toate materialele și toate obiectele, dar nu pe bază de documente, ci le califică pe bază de experimentări proprii acolo. În cadrul Invățământului tehnic trebuie separate cele două nivele, exact ca în Germania, adică nivelul inginerilor tehnologici de nivelul inginerilor de cercetare. În esență, locul cercetării este în universitate; întreprinderile se pot grupa între ele pe același profil și să-și creeze propriile institute, dacă acest lucru este necesar, iar statul trebuie să fie vigilent și să creeze unele institute care să fie de vîrf.

Impas și soluție

Gheorghe Firca (Institutul de Istoria Artei): Ca de obicei, arta, la urmă. Să facem o referire foarte scurtă la istoria imediată și să ne amintim că Ceaușescu, vînd să lovească în cercetare, ca în toată intelectualitatea, de altfel, a trecut cercetarea la Ministerul Invățământului, pretextând că desființează în felul acesta

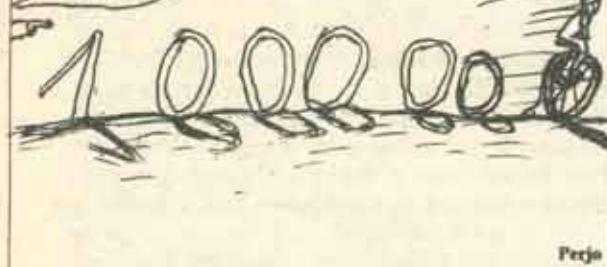
sistemul sovietic de cercetare afiliat Academiei. Nu este de mirare că în '90 toate institutele (eu mă refer în special la acelea așa-zis umaniste) au dorit să revină la Academie, pentru că li s-a oferit o anumită garanție, aceea a păstrării independenței cercetării și aceea a asigurării cercetării fundamentale. Cercetarea fundamentală, pentru această perioadă de tranziție, cred că se poate desfășura în bune condiții, în cadrul Academiei, cel puțin pentru institutele de profil umanist. Iar cu privire la alegerea cadrelor de conducere, eu cred că tot oamenii din institut cunosc mai

bine capacitatea unuia sau altuia dintre cercetători de a conduce soarta institutului.

Serban Papacostea (Institutul de Istorie "Nicolae Iorga"): Concluzia pe care am desprins-o din luările de cuvînt este că în cadrul legal actual și în cel preconizat de proiectul acesta de lege nu putem ieși din impasul în care ne aflăm. Soluția este un grad că mai avansat de descentralizare, de respectare a autonomiei cercetării, evident, pornind de la respectul personalității și al ierarhiei valorilor. Din păcate, tendințele în direcția retrogradă se consolidează. Decisiv pentru viitorul disciplinelor umaniste, și mă refer acum în mod special la domeniul meu, cel al istoriei, este asigurarea viitorului prin o nouă generație de cercetători, selecționați după criteriul valorii. Este ceea ce m-am străduit să fac și voi face în continuare. În Institutul de Istorie "Nicolae Iorga" am reușit să aduc pînă acum 14 tineri, din care, cu o excepție, toți au și dat rezultate și sint promisiuni de viitor. Golarile create în domeniul acesta sunt imense și ne va trebui timp îndelungat, pe de o parte pentru a se restabili legătura cu tradiția autentică a istoriografiei românești atât de grav călcată în picioare în acești 40-50 de ani, în al doilea rînd pentru a raporta știință românească în domeniul acesta la progresele imense realizate pe plan universal. Am avut ajutor din partea unora dintre membrii conducerii Academiei la numirea tinerilor. La nivelul cel mai înalt al ierarhiei politice din țara aceasta, însă singura preocupare susținută a fost ca la începutul anului 1990 să primim în bloc în Institutul "Nicolae Iorga" efectivele unui institut destinat desființării, Institutul de Istoria Partidului. Am declinat această ofertă generoasă cu aceeași insinuită, atrăgind atenția că nu se pornește regenerarea acestui domeniu atât de delicat cu oamenii care au fost fabricanți de falsuri istorice. Din pomana străinilor reușim să trimitem cîte un cercetător în Franță, pe alții în Germania, cu rezultate foarte bune. Cadrul actual nu este cel mai favorabil, de aceea cred că va trebui regindită în ansamblu problema și a cercetării științifice, și a raportului – esențial – cercetare-predare.

A consemnat
RODICA PALADE

pentru toate proiectele pe care le va propune. Această împărțire a activității pe proiecte și finanțarea pe proiecte, chiar în condițiile actuale, are următoarele avantaje: 1) obligă institutul să-și concentreze activitatea în anumite direcții; 2) obligă institutul să-și formeze echipe în jurul unui proiect; 3) acceptarea de către Academie a unui proiect pe care Consiliul Științific al institutului îl-a prezentat are valoare de contract, și atunci, dacă nu se realizează proiectul, următoarele posibilități: dacă nu se realizează cantitativ, calitativ sau la termen, să se taie suma pentru proiectul respectiv. Sau să se penalizeze cu un anumit procent și, eventual, să se anuleze dacă se dovedește totalmente nepotrivit. Un alt avantaj este: avînd în vedere aceste constringeri, echipa care lucrează la un proiect trebuie să-și ia numai oameni care săt capabili să conducă proiectul la bun sfîrșit. Noi mai avem și o modalitate de a controla activitatea cercetătorilor prin analizele care trebuie făcute în fiecare an. Dacă

Cercetarea științifică – între impostură și probitate

Alianța Civică: două inițiative de real interes politic

Alianța Civică solicită condamnarea regimului comunist

Miercuri 13 octombrie 1993, într-o conferință de presă desfășurată la Casa Vernescu, Alianța Civică a prezentat opiniei publice două inițiative de real interes politic. Mai întii, și cea mai importantă dintre acestea, o reprezintă proiectul unei legi privind declararea responsabilității istorice a regimului comunist. Inspirat dintr-un model anterior adoptat de Parlamentul cehoslovac, acest proiect de lege propune legislativului român condamnarea oficială a comunismului, a crimerelor și ilegitimității sale și totodată a transformării iraționale a sistemului socio-economic și politic. A doua inițiativă a Alianței Civice constă în elaborarea unui cod minimal de deontologie politică care, pe lângă prezentarea cîtorva principii cu aplicabilitate generală, conține și o Adenă pentru Convenția Democratică din România.

În interventiile sale, președintele Alianței Civice, Gabriel Andreescu, a arătat că aceste inițiative sunt un preambul la elaborarea mai multor documente cu impact asupra fenomenului politic actual și ulterior (vîitoarele alegeri generale). "Documentele nu sunt suficiente, dar constituie elemente necesare în urma cărora putem discuta cu partenerii noștri politici pe un teren ferm. În special codul de deontologie politică reprezintă un apel pentru încheierea unui contract minimal între formațiunile politice și între partide și cetățeni. Avem datoria să amintim cîteva reguli simple de comportament, cîteva criterii de selecționare în viața politică. Mecanismul democratic e în cele din urmă și un mecanism de selecție", a arătat dl. Andreescu. Propunerea cea mai concreta, conținută în Adenă pentru CDR, respectiv cea a creării unui singur grup parlamentar al Convenției, a fost motivată, printre alții, și de vicepreședintele AC, Laurențiu Ulici. Pentru a-și susține demonstrația, acesta a preferat un exemplu recent, realegerea lui Virgil Măgușanu în fruntea Serviciului Român de Informații: "Lucrul acesta este dovadă cea mai împede că, în momentul de față, în Parlament coaliția guvernamentală acționează monolitic atunci cînd sunt chestiuni importante și acceptă Opoziției concesii doar în chestiunile minore". Si ceilalți vorbitori (Gheorghe Ceaușescu, Nicolae Prelipceanu) au susținut că Opoziția trebuie să acționeze concertat, conform intereselor generale și nu în numele unor vagi doctrine ideologice, respectându-se strict ierarhia de partid.

Revenind la cea mai importantă inițiativă a Alianței Civice – proiectul de lege privind declararea ilegitimității comunismului –, s-a menționat că acesta demonstrează consecvența AC cu principiile sale, dar totul adaptat la realitățile actuale. S-a renunțat, respectiv, la "politica de epurare" din 1990 sau la simplele declarații de intenții ulterioare, preferindu-se o atitudine pragmatică și poate singura posibilă. Dl. Gabriel Andreescu a specificat că această lege nu se dorește o revanșă asupra foștilor membri de partid, ci este doar o modalitate pentru depășirea și asumarea trecutului. "Asta nu înseamnă că tortionarii, toți cei care au comis crime să nu fie pedepsiți." Proiectul de lege va fi înaintat mai întîi formațiunilor componente ale Convenției Democratische, urmînd ca ulterior să fie supus adoptării Parlamentului Român.

MARIAN CHIRIAC

COD DE DEONTOLOGIE POLITICĂ MOTIVATIE

Opinia publică, presă în particular, ultimele alegeri locale unde s-au prezentat circa 20% din alegători, arată o crescută neîncredere a cetățeanului în viața politică. Acest nou fapt, manifestat mai ales după alegerile generale din septembrie-octombrie 1992, afectează viața noastră în totalitate. Nu poate exista o reală democrație fără voîntă cetățeanului de a-și alege reprezentanți care să îl apere interesele. Nu poti crea o putere politică responsabilă dacă celor care trădează aşteptările alegătorilor nu li se retrage sprijinul politic sau nu li se aplică, atunci cînd este cazul, sanctiunile justiției.

Plecind de la necesitatea absolută de a da o nouă credibilitate vieții politice, Alianța Civică propune cetățenilor și forțelor politice un cod de deontologie politică. Aducind în dezbaterea publică următoarele principii, care depășesc elementara cerință de respectare a democrației, Alianța nu-și arogă o prioritate morală. Ea nu face decât să amintească existența unor reguli elementare care leagă între ei membrii societății și care trebuie respectate pentru ca mecanismele politice să poată funcționa. Un astfel de cod se referă la contractual implicit dintre membrii unui partid care acceptă să militeze împreună în numele aceluiași proiect politic; între formațiunile care au stabilit între ele un protocol de colaborare; și, cel mai important, contractual dintre cetățeni și candidatul ales prin votul lor, care are datoria să-și respecte promisiunile. (...)

In acest sens, înțelegem ca fiind

PRINCIPII GENERALE următoarele:

1. Constitue o responsabilitate față de cetățeni susținerea, de către formațiunile politice, a respectului statutelor și a ierarhiei interne. (...)
2. Este necesară asigurarea unei informații prompte, cuprinzătoare privind candidații pe care formațiunile politice le propun alegătorilor. (...)
3. Se cere deschiderea unor anchete interne în situația în care asupra unor membri cu funcții de răspundere ai formațiunilor politice planează suspiciunea de a fi implicați, prin responsabilitățile lor, în acțiuni de încalcare a drepturilor omului, de abuz sau corupție. (...)

Considerăm că promovarea acestor principii va duce la un nou raport între populație și formațiunile politice, indispensabil pentru a da o șansă democrației în România.

ADENĂ pentru Convenția Democratică din România

Ca membră în CDR și plecind de la premisa că speranțele se leagă de comportamentul Opoziției, Alianța Civică însistă asupra responsabilității acestei coaliiții de a reabilita ideea de acțiune politică. În acest sens, AC consideră că CDR este dateo să dea dovadă de voîntă politică, în cîteva chestiuni de care depinde forța ei de acțiune, și credibilitatea ei:

- a) crearea unui grup parlamentar CDR;
- b) susținerea explicită, respectiv retragerea sprijinului politic, în funcție de situație, a reprezentanților aleși la alegerile locale ori legislative;
- c) susținerea unor rapoarte anuale, privind succesele ori insuccesele Convenției, evoluția gîndirii și strategiei ei privind problemele societății din România și soluțiile la aceste probleme. (...)

ALIANȚA CIVICĂ propune următorul text privind declararea responsabilității regimului comunist:

MOTIVATIE

Comunicat către țară al CFSN, din 22 decembrie 1989, document al Revoluției și singurul cu valoare constituțională pînă în decembrie 1991, a acuzat clanul Ceaușescu de dezastrul țării și a anunțat măsuri pentru schimbarea vechilor structuri de putere. Deși s-a orientat, pe linia unui spirit fără îndoială democratic, spre valorile de viitor, el a evitat punerea în discuție a regimului comunist.

Din primele zile ale lunii ianuarie 1990, revoluționari din Timișoara, București sau alte orașe au cerut denunțarea clară, de către noii lideri politici, a celor 45 de ani de teroare. Asemenea inițiatiivelor din alte țări foste comuniste, s-a pretins eliminarea din competiția politică, pentru o anumită perioadă de timp, a foștilor responsabili din PCR și Securitate. Expresia cea mai elaborată a acestei misiuni a constituit-o Proclamația de la Timișoara al cărei punct 8 enunță modul concret de aplicare a acestei idei.

Alegerile de la 20 mai 1990 s-au desfășurat fără ca acest deziderat important al reconstrucției politice a țării să fi fost realizat. În 1991 Alianța Civică a adoptat "Declararea de reconciliere" în care propunea ca "foștii membri ai Comitetului Central al PCR, foștele cadre ale Securității, și foștii activiști" să nu fie promovați în funcții de conducere sau decizie ale statului. O ultimă încercare de condamnare politică a responsabililor pentru trecutul comunist a fost făcută de FSN, în 1992. După cum știm, aceste demersuri au fost sortite eșecului și aşa se face că astăzi, în Parlamentul României stau alături, pe banca senatorilor, victima și tortionarul ei.

O lege a epurării avea, scum trei ani, o funcție de certă valoare politică. Adoptarea și aplicarea ei ar fi schimbat în esență viața politică. Într-un sens pozitiv, tot ășa cum absența ei a permis această degradare, pînă la un nivel pe care avem motive în a-l judeca drept catastrofal. Bătălia politică dintre foștele retele de putere și forțele anticomuniste a fost pierdută de către acestea din urmă. Trebuie acceptat, credem, că ideea, de natură esențialmente conjuncturală, a epurării, este depășită. Totuși, problema denunțării comunismului rămîne o problemă fundamentală a societății românești. Fără condamnarea regimului criminal care a terorizat societatea românească mai bine de 45 de ani nu putem construi nimic stabil. Instituțiile democrației, care apar astfel drept alternative rezultante din reglări de conturi între clanuri rivale, se vor afla mereu sub semnul relativității și al crizei de legitimitate. Ceva adînc vinovat va plana asupra societății românești care se naște astăzi, dacă se trece atât de ușor peste această perioadă de execuții și asasinate, de violare a valorilor fundamentale, de mutilare a demnității umane. Acesta este motivul pentru care Alianța Civică propune astăzi, Parlamentului României, un document prin care acesta să enunțe împede, în numele întregii națiuni a cărei voîntă politică o reprezintă, condamnarea regimului comunist.

13 octombrie 1993

(project)

LEGE PRIVIND RESPONSABILITATEA ISTORICĂ A REGIMULUI COMUNIST

Preambul

În calitatea sa de reprezentant al voîntei de democrație, și negînd astfel, prin însăși existența sa, regimul totalitar comunist anterior,

Parlamentul României afirmă:

Partidul comunist român, conducerea sa și cei care l-au pus în practică în mod activ sunt responsabili pentru a fi instituit, între 1945 și 1989, un regim caracterizat prin:

- negarea valorilor traditionale ale civilizației europene;
- violarea sistematică a drepturilor și libertăților fundamentale;
- transformarea sistemului socio-economic anterior, bazat pe libera inițiativă, într-un sistem irațional din punct de vedere economic și devastator pentru natură;
- aservirea întregii societăți românești unor interese străine.

Ca urmare, Parlamentul României înțelege să adopte următoarea lege:

Art. 1 Parlamentul României condamnă politic regimul comunist instaurat în România între anii 1945 și 1989, ca fiind criminal și ilegitim.

Art. 2 Parlamentul României recunoaște următoarele responsabilități ale PCR, ale conducerii acestuia și ale celor care au pus activ în practică regimul comunist:

- (a): comiterea de asasinate și execuții cărora le-au căzut victime cetățeni apartinând tuturor categoriilor sociale, și în special elitelor acestora;
- (b): ținerea a sute de mii de cetățeni în captivitate, în închisori sau lagăre de muncă;
- (c): utilizarea torturii fizice și psihice, și a altor mijloace inumane sau degradante;
- (d): distrugerea sistemului economic anterior și punerea în aplicare a unei politici care a dus la degradare economică și a generat suferințe umane;
- (e): privarea cetățenilor de bunurile lor, în mod abuziv;
- (f): interzicerea dreptului de asociere liberă, de opinie și de expresie;
- (g): imixtarea în viața familială și profesională;
- (h): restrîngerea dreptului de circulație și de stabilire a domiciliului, inclusiv în propria țară;
- (i): disprețuirea proprietății legale și a tratatelor internaționale, punînd voîntă conducerilor PCR deasupra legii;
- (j): alierea cu o Putere străină, și impunerea comunismului cu ajutorul ei.

Art. 3 Opoziția cetățenilor față de acest regim, prin rezistență activă sau prin acțiuni de alt fel, în mod conștient și public, atât pe teritoriul României cît și în străinătate, a fost legitimă, dreaptă, justificată moral și demnă de respect.

Art. 4 Instaurarea regimului comunist, între anii 1945 și 1989, constituie o împrejurare de nefinalizat, care, conform art. 128 din Codul penal, suspendă cursul prescripției răspunderii penale pentru cei care au săvîrșit faptele prevăzute în art. 2.

Art. 5 Guvernul este autorizat să adopte reglementări pentru acordarea de reparații materiale în cazuri de injustiție suferite de oponenții regimului comunist și de persoanele afectate de persecuțiile acestui regim.

Art. 6 Parlamentul României va modifica Legea electorală în sensul introducerii unui mecanism de sesizare a Curții Constituționale privind constitutionalitatea partidelor ce doresc să prezinte candidați la alegeri.

H.-R. PATAPIEVICI

Despre motivele care trebuie să ne facă modești

"Votre erreur est de croire que l'homme a quelque chose à faire en cette vie."

Mgr DARBOY

Sufletul invizibil

Lumea în care am fost și suntem în mod continuu aruncată nu este una a blindejii. Dincolo de faptul că soarta creaturii este experiență derelictiunii, ține de firea oamenilor să se piptă între ei prin ură și să pună capăt diferendului cu celălalt prin jefuirea sufletului sau prin exultațiile tenebroase ale crimei. Natura căzută a omului nu este paradizică; ci mai degrabă, reluind o formulare a lui Hobbes din Leviathan, viața fiecărui este "solitară, mizerabilă, violentă, animalică și scurtă". Sinceri sau minciuni, suntem deopotrivă de inaccesibili, în chip direct, adevărului sau binelui. Naturalitatea ne pierde, firescul ne scufundă în ambiguitate. Binele fiind neclar în imediat, suntem săli și punem în locul lui justiția. Iar natura coruptă a firii noastre face impracticabilă fraternitatea, impunându-ne în schimb serviciul sanitar al relațiilor bazate pe proceduri împersonale. Oricare ar fi fost promisiunea care i-a îndemnat pe oameni să accepte freneticile agregări sociale bazate pe anomie, aceste expansiuni euforice au sfîrșit întotdeauna într-o baie de singe. În secol, pentru a nu transforma istoria într-un infern, oamenii au trebuit să-și zăgăuiască efuțiunea naturală în favoarea unor artificiale relații bazate pe proceduri împersonale. Oamenii par să se salve, în secol, mai degrabă prin rațiune decât prin sentiment, mai degrabă prin artificiu decât prin natură, mai degrabă prin noțiunea contractuală de drept decât aceea "Înnăscută" de bine, mai degrabă prin rectitudine decât prin sinceritate, mai degrabă prin respectul față de individ decât prin lăsarea în voia colectivității, mai degrabă prin critică și desolidarizare decât prin entuziasm și euforia generală; în fine, mai degrabă prin reflectia moderată de modestie decât prin intuiția imoderată de prezumția generalității.

Sensul acestui tablou succint este foarte simplu: sufletele pestiferate nu pot fi puse în comun fără a declanșa imediat o epidemie. Lovitura de stat din Octombrie a pus în comun sufletul pestiferat al lui Lenin: molima a fost teribilă și nu s-a rezumat nicidcum la Rusia. Comunizarea sufletului sclerat al lui Hitler a condus poporul german la un soi de nefinchipuită regresie canibalică. Și, cum interdicția punerii în comun nu poate fi a priori reglementată individual, rezultă că o elementară igienă socială pretinde săctionarea prin dezgust a indecentului obicei de a-ți pune sufletul în comun sau pe masă.

Slavă Domnului, sufletul nu este vizibil. Sau, dacă ne gîndim la ideea lui Schopenhauer, potrivit căreia trupul este vizibilitatea voinței, încă putem mulțumi că ambiguitățile trupului sunt nesfîrșite. Dincolo de aspectul ei terorist, dorința de a sau a-ți face sufletul vizibil este de o cutremurătoare vulgaritate. Aici gustul estetic se întâlnește foarte oportun cu ontologia. Căci, după cum despre orice ființă nu putem rosti decât atributile aparente sale (Nietzsche), misterul ființei (și al ființelor), spre enorma noastră ușurare, va fi să rămână insondabil. Cum este deopotrivă decent și în ordinea lumii. (Aici aş mai dori să adaug că motivele pentru care sufletele sunt inaccesibile în mod direct țin de făsări înțelepciunea creației lui Dumnezeu și că lipsa de decentă în ceea ce privește sfiala față de sufletul propriu nu ar trebui să fie considerată o virtute creștină: sufletele nu se vomită în public, se edifică solitar sau în solidaritate.)

Adevărul neclar și binele improbabil

Omul este, au spus-o mai mulți, o făptură indirectă. Dacă adevărul i-ar fi nemijlocit accesibil, atunci eroarea ar fi echivalentă cu minciuna, altfel spus, cu înșelăciunea voluntară. Adevărul manifest, care este numai aparent o binefacere, implică din partea noastră o participare îngheștită la procesul sesizării lui. De ce? Pentru că, dacă este manifest, atunci adevărul poate fi în mod legitim decretat, iar afirmarea lui va implica un caracter inevitabil penal. Mai mult, deși adevărul manifest este prin natură lui izbitor de obiectiv, afirmarea adevărului nu va mai fi de disciplinele impersonale (logică, știință etc.), ci de registrul imponderabil al subiectivei sincerității. Într-adevăr, a rostii adevărul, atunci cind el este la fel

de evident ca și o piatră, nu mai este o opțiune logică a raționamentului, ci rezultatul unei stări susținute. Oamenii vor fi evaluați pentru sinceritate și, în cele din urmă, judecati pentru fidilitate. Departe de a fi o binefacere, adevărul manifest nu poate fi, într-o lume ca a noastră (în care adevărul NU ESTE manifest), decât un prilej de suspendare a libertății noastre de a alege. Într-un mod care e foarte profund, rădăcinile libertății noastre sunt intim întrepătrunse cu posibilitatea noastră înăscută de a eșua, de a spune prostii sau de a cădea în eroare. Nu spune că libertatea este o consecință a erorii (sau a posibilității noastre de a ne îngela). Mai corect ar fi să afirăm că nici un adevăr care are consecință în secol nu poate fi considerat absolut. Libertatea noastră implică respingerea categorică a ideii că ar putea exista un adevăr mondani absolut.

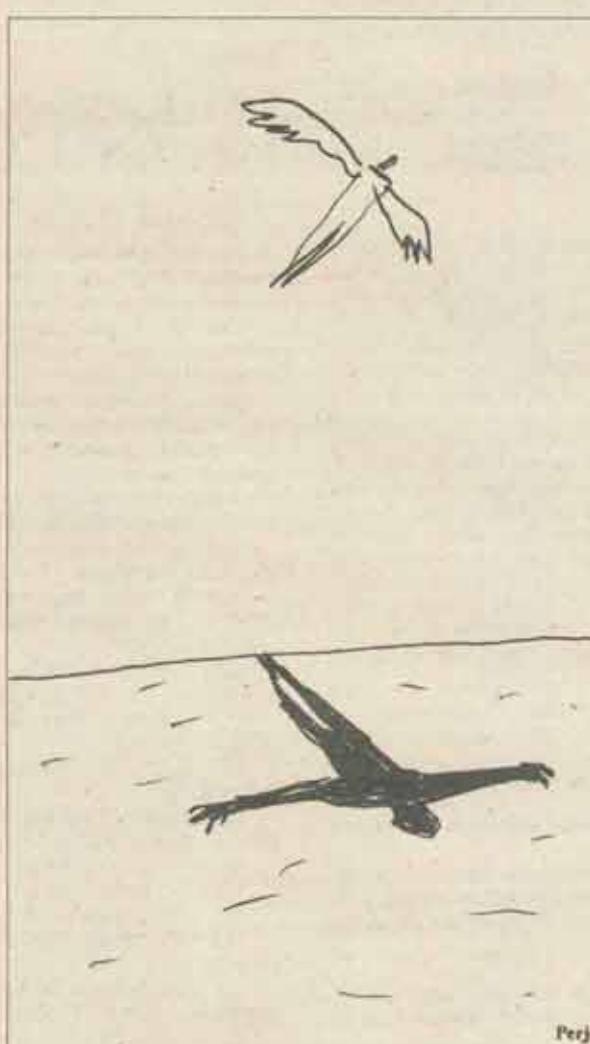
Dacă ideea adevărului manifest (în lumea noastră) duce la un soi de idolatrie și, în fond, la năruirea distincției dintre lucru real și nălucre, să vedem la ce concluzie ne conduce ideea că binele este manifest. Firește, un bine manifest este cunoscut de toată lumea. Dacă binele este în posesia tuturor, atunci oricine poate face, în mod legitim, legea. La rigoare, noțiunea însăși de lege exterioară indivizilor va trebui să dispară, de vreme ce universalitatea recunoscută a binelui îl face comparabil cu un instinct înăscut. Dacă este așa, atunci natura umană are cu necesitatea înscrise în ea posibilitatea recunoașterii fără greș a binelui. Obținem astfel un criteriu foarte precis al discriminării între uman și subuman, între, în fond, om și animal: ființă pentru care binele este manifest este om; dimpotrivă, ființă pentru care binele este amfibolic nu este om, este animal. Acum, revenind puțin în urmă, dacă binele este manifest, atunci el trebuie să fie dincolo de orice contestație, adică absolut; dacă este absolut, este universal și, deci, unic. Dar diferențele comunității de oameni definesc în mod diferit binele. În acest caz, dacă există N comunități, atunci N - 1 trebuie să se însele asupra adevără-

ar trebui să fie adevărul? Cum ar trebui să fie binele? Deocamdată să remarcăm că adevărul care nu este manifest face posibilă libertatea noastră individuală (firește, deopotrivă cu erorile de tot soiul). Pe de altă parte, ideea binelui manifest este solidară cu noțiunea unei dreptăți înăscute în spiritul obștei. Dacă este așa, atunci binele care nu este manifest face posibil consumămintul față de o lege de tip contract. Altfel spus, cum rezultatul ultim (și neașteptat) al binelui manifest este anomia, consecința imediată a inexistenței lui este posibilitatea legii consensuale. În concluzie, imposibilitatea binelui absolut face ca, pentru comunitățile umane, noțiunea de drept să ia locul noțiunii de bine.

Libertatea noastră este foarte intim legată de limitarea noastră ca subiect cunoșători. În același mod, limita subiectului moral este strins legată de posibilitatea existenței unei justiții (și, firește, a unei plătore de încălcări ale legii). Altfel spus, lumea în care trăim este consecința naturii noastre profunde (o variantă a argumentului antropic).

Nebunia de a te crede mai bun

Sinceri sau minciuni, suntem deopotrivă de inaccesibili certitudinii. După cum sinceritatea nu creează adevăr, nici bunăvoiea nu poate înțemeia o justiție. Aceste limitări sunt frapante pentru un ochi care vede în om o făptură încălcătură. Multă dintre noi, chiar dacă își spun creștini, au pierdut sensul profund al Căderii. Ne e greu să admitem că "natura noastră este strictă, potrivit firii însăși" (Pascal). Și totuși, tot binele acestui lumen vine de la o inteligență întrebuintată dată strictării naturii umane. Nu mai puțin, cele mai teribile orori pe care oamenii le-au comis împotriva semenilor lor au avut ca punct de pornire un foarte seducător optimism ontologic. Ce ar părea mai generos, la prima vedere, decât ideea că omul este bun de la natură, că numai societatea îl degradează și îl deprinde cu viciile și răul, că orice comunitate bazată pe niște lucruri atât de simple cum ar fi noțiunile de bine evident și de adevăr comun va aduce negreșit fericirea și prosperitatea fiecărui? Toate aceste lucruri sunt mai mult generoase decât adevărăte. Dar, întrucât iluzia este viciul cel mai profund al cunoașterii, o generozitate care nu are temei în realitate este ca sfatul de a minca prăjiturii aruncat înfometăților. Și atunci, în ultimă analiză, aceste lucruri nu pot fi mai generoase decât sunt de adevărăte. Iar adevărul despre natura umană nu are raport cu galeșul nostru bovarism privind paradisul terestru. Societatea nu poate fi rezonabil orind uită pornind de la premissa înfatuată că suntem îngeri puși la colț sau "buni sălbatici" cu inima de aur. Din aceste premise au rezultat cele mai singeroase și mai imunde societăți. Dimpotrivă, din premissile crude și realiste ale acceptării unei naturi decăzute s-au putut dezvolta, cu moderăție și precauție, criteriile unei comunități umane care a refuzat infatuările ceea ce și-a interzis să accepte și de la impulsivitatea genialității: soluțiile magice, grandioase, providentiale. Condiția omului de după Cădere mai poate străluci divin doar în semitonurile litotei. Pentru că, aici, în lumea în care trăim, acționează cîteva reguli enigmatische. Una afirmă că, deocamdată, lucrurile sunt inevitabil neclare și că le putem vedea numai indirect, ca prin ghicitură. O alta susține că lumea este condusă de asimetria ex contrario dintre cauză și efect: dacă premisele sunt minunate, efectul e nul (sau abnorm). Altfel: cind înțeleptii se fac biserici, vin nebunii să îl facă de ris; cind virtuoșii tac prudent, strigă pietrele drumului. Sau: cind se pleacă de la premiza generoasă că "omul este cel mai de preț capital" (Stalin), se ajunge la Kolima și, în mod aiuritor, la circa 50 de milioane de morți. Dimpotrivă, cind se pleacă de la premisa că omul este crud, mizerabil, violent, animat de o viață animalică și scurtă (Hobbes) se ajunge, aplicând regulă din I Corinteni 1, 27, la societățile liberale care au dat un conținut decent (nu spectaculos) noțiunii de demnitate cetățenească (nu umană, cum vor "generoșii", care pretind totul sau nimic). În rest, cred că trebuie să ne acceptăm cu modestie condiția: nu suntem nici zei și nici nu avem cu Dumnezeu un coment familiar de opinii. Nu vorbim în numele Lui, iar despre ce avem cu adevărul de facut aici, punct cu punct, nu cred că a informat încă pe nimeni. Cea mai păcătoasă imoderăție a sufletului uman este să își imagineze că are vreo misiune de dus aici pentru ceva sau împotriva cuiva.

Perje

ratului bine. Or, în termenii argumentației anterioare, aceasta înseamnă că cele N - 1 comunități sunt subumane, sunt, adică, societăți animale. În concluzie, dacă binele este manifest, atunci pluralitatea comunităților umane nu există, din simplul motiv că numai una singură este în mod propriu umană.

Dacă ideea adevărului manifest ne-a dus la o interpretare penală a noțiunii de adevăr, ideea binelui manifest ne conduce la o interpretare în termeni de om/animal a comunităților omenești. Dar atunci, cum

ADRIAN NICULESCU

Prima intrare a României în Europa: pașoptiștii

(Urmare din numărul trecut)

Generația pașoptistă a fost prima, și pînă acum și singura din istoria noastră, care a acționat unitar la realizarea într-un timp scurt a unui mare proiect național. Fruțașii ei au elaborat un veritabil program clar și coerent de dezvoltare a societății românești care, în parte, mai e valabil și astăzi. Clarvăzătoare, ea și-a văzut în puține decenii, punct cu punct, ambițiosul plan integral înfăptuit, cumeticulizat, cu precizie: revoluția și propășirea socială, trecerea la economia liberă și la societatea deschisă, înscrierea ireversibilă în modernitate. Unirea, făurirea statului național, consolidarea lui, Independența, progresul economic și cultural (să nu uităm ce rapid am trecut de la Cărlova la Eminescu și Macedonski!), marile reforme: reforma agrară, judecătorească, învățămîntul gratuit și obligatoriu, votul largit, toate libertățile democratice; în sfîrșit, regatul, ca o consacrată superioară a admiterii României în rîndul țărilor civilizate.

Similar, obiectivele aducerii "printului străin" și a instaurării monarhiei ereditare constituționale au fost în totalitate atinse: obținerea unei domnii "supra partes", lichidarea tradiționalelor dispute sterile dintre diferențele familiei boierești (adeseori ultra-reactionare!) pentru tron, înceatarea ingerințelor statelor limitrofe (în particular, Rusia), prin intermediul domniilor pămîntene subrede și sănătabile, consolidarea țăranului stat și recunoașterea lui internațională, primirea cu drepturi depline a noului stat în "clubul" exclusiv al țărilor europene structurate, odată cu ridicarea la rangul de regat, în sfîrșit, cel mai important, răsfringerea binefacătoare a prestigiului "casei europene" asupra țării încă plăpînde, pe care s-o însoțea în debutul său pe scena internațională și căreia să-i confere autoritatea și legăturile sale, realizarea de către domnul străin a tot ceea ce nu a putut făptui principale indigen, fiind lipsit de numele unei adevărate dinastii de nivel occidental: baterea de monedă, înființarea unor ordine naționale (v. cazul lui Cuza cu "românatul" și cu "Steaua României", neautorizate), consfințirea neatinsării. În condițiile de atunci, cind independența nu era încă obținută, o monedă națională (leul, emis la 1867, la numai cîțiva ani după eșecul lui Cuza!), un ordin etc., toate atribute ale unui stat suveran, aveau semnificația unui act revoluționar. Recunoașterea lor internațională a fost "smulsă" numai pe baza autoritatii personale a "domnului străin", a numelui cel purtător. Nu este o exagerare să se spună că România "s-a făcut" în strictă simbioză cu Regele său și cu familia sa regală.

**În destinul țărilor,
eșecul într-un moment crucial explică
ratări de decenii**

Putem lesne aprecia șansa care a reprezentat-o pentru țară faptul că primul ei rege, Carol I, a putut să neintrerupă pe tron timp de 48 de ani (o domnie mai lungă și decât cea a lui Ștefan cel Mare!). Bulgaria n-a avut acest noroc. Deși a apucat și ea calea "românească", primul ei print străin, Alexandru de Battemberg, nu s-a putut menține decât puțini ani (1879-1886). A urmat apoi o convulsă schimbare de dinastie cu familia de Saxa-Coburg-Gotha. În Albania, printul de Wied, nepotul lui Carol I, nu a rămas decât un an (1912-1913). Și în Grecia s-au succedat două dinastii, se proclamau republici, schimbările la tron erau dese și uneori traumatische, ca în timpul primului război mondial. Eșecurile în momente cruciale explică multe, în primul rînd

area pe decenii a ieșirii lor din înapoiere (pentru Grecia pînă la Planul Marshall). României, în schimb, i-a fost definitiv deschisă calea Europei prin Suveranul ei Hohenzollern. Ea a cunoscut și cea mai solidă dinastie străină din regiune. "Pariul" făcut de pașoptiști a reușit pe deplin.

Paginile de istorie înscrise de Tudor Vladimirescu, de "cărvunarii" moldoveni ai lui Ionita Tăutul de la 1822, atât de asemănători "carbonarilor" italieni, de mișcarea din 1840 a lui Mitică Filipescu, de tot ceea ce a însemnat Revoluția de la 1848 și epopeea exilului (de la adeziunea emigratiei române la Comitetul Central Democratic European de la Londra al lui Mazzini pînă la acțiunile diplomatice ale foștilor lideri revoluționari, în marginea Congresului de la Paris din 1858 și a Conferinței celor Șapte Mari Puteri din 1858, care

au dus la Unire) reprezintă file de istorie europeană și fenomene de sincronizare cu ceea ce se petrecea în restul lumii civilitate. Pentru prima oară în istoria ei, România poate fi mindră de o astfel de sintonie cu mișcările și ideile din țările cele mai avansate. Unele momente ale Revoluției de la '48 (cele trei luni de guvernare revoluționară, 11 iunie-13 septembrie, care au prefigurat România democratică și liberală ulterioră) sunt întrutoțit comparabile cu republica proclamată la Roma de Mazzini ori cu cea de la Venetia a lui Daniele Manin.

Iată de ce exilatii români au fost primiti cu brațele deschise și pe picior de absolută egalitate de către "corespondenți" lor occidentali.

Ilustrarea locului nostru, respectat în acest fenomen pan-european unitar, care a fost Revoluția de la 1848 și afirmarea națiunilor, demonstrarea conexiunilor sale multiple din care și noi eram parte, alinieră noastră exemplară, prin niște europeni autentici care

au fost capii mișcării noastre liberales și de renăștere națională (națiunile mergeau împreună: liberalii intîi "au creat" națiunea, purtând numele generic de "Partida Națională"; ulterior, structurîndu-se partid modern după 1875, au devenit PNL, în amintirea creației naționale, nu din naționalism!) în contextul internațional al epocii, constituie rostul principal al prezenței române din Muzeul Național al "Risorgimento"-ului de la Torino. Ea reprezintă totodată și o recunoaștere a rolului și locului nostru în cadrul mișcărilor de emancipare națională și socială din Europa.

**România n-ar fi ajuns "Țara lui Dracula" dacă timp de 40 de ani
n-ar fi fost scoasă din circuitul mondial**

Toate acestea ar fi trebuit să fie lucruri firești și cunoscute în lume, dacă istoria noastră n-ar fi fost lovită de catastrofă totalitară... Dacă n-ar fi existat carantina totalitară, s-ar mai fi șters din memoria colectivă o astfel de pagină pur europeană din istoria unei națiuni normale? S-ar mai fi scris că virul extrem cîtăre est al Revoluției a fost Budapesta? Sau, mai simplu, s-ar mai fi putut spune bazaconile care circulă despre "Dracula" (recent exacerbate de penibilul film al lui Coppola!), dacă timp de patru decenii România n-ar fi fost scoasă din circuitul mondial, devenind un fel de pămînt al nimănui despre care se putea spune orice, tot nu te putea contrazice nimenei?

Cum însă un regim comunist de tip special - izolator și neo-stalinist într-o măsură necunoscută celor lalte țări din Est - ne-a izbit în plină față, riscind să ne eliminate definitiv din conștiința colectivă a restului lumii.

mii, există temerea ca uitarea să se aștearnă și pe cele mai cosmopolite și mai glorioase pagini din istoria noastră și "să dispără" pur și simplu, (cum absentă situație din orice manual școlar străin de istorie universală).

Iată un alt exemplu legat, de astă dată, de unul dintre exponatele Muzeului din Torino. În 1977, la aniversarea Independenței, nu se știe prin ce miracol, Muzeul Național de Istorie din București a donat Muzeului "Risorgimento"-ului copii după mai multe piese: tablouri celebre (Cuza, de Carol Popp de Szatmáry; Bălcescu, de Tattarescu; Avram Iancu, de Iscovescu), medalii comemorative (de calitate... "ceaușistă", reproducere în plastic sau tablă!), un basorelief după o latură a soclului statuii lui C.A. Rosetti, cîteva planșe "color" (de calitate tot "ceaușistă"), un steag etc., care alcătuiesc nucleul colecției românești. Printre aceste piese se găsea și un mulaj după o statuetă de mărime mijlocie reprezentînd un doroban. Autorul ei: Ettore Ferrari. Or, Ettore Ferrari (1849-1929) este nu numai cel mai ilustru sculptor risorgimental italian (lui i se datorează, între altele, faimoasa statuie ridicată lui Giordano Bruno pe chiar locul supliciului său de pe Campo dei Fiori din Roma), dar a fost și un important lider politic liberal-radical, mare maestru al Ordinului masonic italian, ginere al renumitului bărbat de stat

al "stîngii istorice", Felice Cavallotti. Ce-l putea face pe un astfel de om, bogat, celebru, de familie bună, să vină în România? Pe de altă parte, ce țară trebuie să fi fost România pentru a-și permite serviciile unei atare personalități, fie și-n anii săi juvenili? Ce-l putea atrage în România? Pentru omul de acum, astfel de cazuri sunt aproape de neimaginat. Care sculptor de renume din Italia s-ar aventura azi în România pentru a sculpta, să zicem, la Craiova ori la Botoșani? Ar părea un nonsens... Atunci însă se putea. Dar dacă am fi cunoscut o dezvoltare normală?

Printre monumentele valoroase și durabile pe care ni le-a mai lăsat, vom aminti statuia lui Heliade-Rădulescu din Piața Universității, toată din marmură de Carrara, realizată, după cum menționează o mică inscripție de pe un colț, în Roma, în 1879, celebrul "Ovidiu" din Constanța (1887), un bust al lui Kogălniceanu la Iași etc. Mai mult: stașat, se vede, de țara noastră, pe la 1890-el își aduce aici și un prieten. Nu era nici o rușine să lucrezi pe vremea aceea în România, de unde cu siguranță că se puteau lua bani buni.

Tara era în plină expansiune, devenind în pămint de imigratie. Din Italia săracă, unii o porneau spre Argentina sau America, alții către noi. Prietenul lui Ettore Ferrari se numea Federico Gaetano Villa (1835-1907), era tot sculptor, mason ca și el și tot bine cotat. A lucrat mai ales la Iași, la invitația unui nume Jean Babik, a cărui corespondentă cu Villa s-a păstrat. În toamna-iarna 1890-1891 îl găsim pe sculptor locuind la hotelul "Traian". Despre activitatea acestuia în România se cunosc însă mai puține lucruri: operele sale s-au pierdut ori au fost distruse. Se știe despre un I.C. Brătianu - cu siguranță dat jos de regim - un Caracăs, un nume Czuntu...

Iată ce fel de oameni puteau lucra cîndva pentru România. Se puteau transporta atunci și tone de marmură de Carrara, iar doi artiști cunoscuți nu socoteau deloc nedemn de valoarea lor să lucreze pentru români. Dimpotrivă, iubeau țara și cu talentul lor contribuiau la înfrumusețarea ei... Aveam și noi atunci un loc în lume...

Fapt și mai semnificativ, cei care-i chemau ori cei în memoria căror sculptau erau oameni la fel ca și ei, de același nivel, care împărtășeau aceleasi idealuri și aceleasi valori ale unei unice și cosmopolite "republii" intelectuale, noocratice. Aveau aceleasi convingeri, aceleasi concepții, aceleasi crez: libertatea, egalitatea, raționala, toleranța, democrația, umanismul, cultul progresului, încrederea în semeni. Erau cu toții expoziții ale cărora culturi, într-o lume a fraternității, pe deasupra frontierelor și a barierelor de orice fel. Din toate punctele de vedere, un om ca Kogălniceanu ori ca Alecsandri putea sta oricind pe același plan cu un Cavour ori un Walewski, un Rosetti împreună cu Jules Ferry. Aveau aceeași formă, aceleasi lecturi, aceeași "forma mentis". Apărțineau aceleiasi lumi. Pe soclul statuii lui Heliade Rădulescu, discrete, neluate-n seamă, dar atât de încărcate de sens, semnele inechivoce ale adezinii francmasonice: echerul și compasul...

Uneori artiștii însăși li cunoșteau și socoteau ca pe o cinstă a lucru în amintirea unor mari personalități despre care știau că erau făcute din același aluat ca și ei. În jurul lor, sub ochii lor, în România se răspuna o societate civilă și o națiune modernă pe care numai comunismul a putut să le distrugă. Asistau la transfigurarea unei lumi înapoiante, de tradiție orientală, într-o țară occidentală și faptul nu credem să-i fi lăsat indiferenți...

(Continuare în numărul viitor)

S. DAMIAN
Exerciții II
de delimitare

Un joc cu zaruri

Rezerva în fața Occidentului, socotit enigmatic și capricios în decizii, nu se rezumă la poziția sceptică schițată. Pentru Andrei Cornea, am văzut, cancelariile europene păcătuiesc prin pragmatism, ele nu agreează amestecul moralei în judecările lor imediate legate de soarta țărilor și popoarelor lumii. Efectul? Privirea plină de suspiciune cu care se apără aproape inconștient statele mici.

Pornind de la aceeași neîncredere apriorică, Andrei Pleșu ("Geopolitica" – "Dilema" nr. 26/1993) nici nu mai caută sensul logic al unor hotărâri venite de la Marile puteri. Deviza sa o putem formula cu versul poetului: "Nu cerceta aceste legi..." Ar fi aberant să-ți pierzi vremea cu ghicitul motivelor, susține fostul ministru al Culturii. În realitate nu există o ordine rațională demontabilă, ne astăză în fața unei increngături difuze, lipsite de coerentă, tributare hazardului. Neașteptate concluzii! Ca și Andrei Cornea, însă, Pleșu alege spre exemplificare tot pe inevitabilul prototip al politiciei externe vestice: Hans Dietrich Genscher. Ni se relatează o întrevedere la Bonn a omului politic german cu un demnitar român (nu e nevoie de o mare perspicacitate ca să ghicim cine e persoana). Discuția devine vie și surprinzătoare cind ministrul de Externe german (pe atunci încă în funcție) e întrebăt ce criterii sunt în vigoare în fixarea ajutorului atribuit fostelor țări comuniste. Sunt două criterii, răspunde interlocutorul: garanții clare de evoluție democratică și stabilitatea internă. Incitat de temă, demnitarul român își exprimă îndoiala că normele se aplică întotdeauna corect. Și cu permisiunea gazdei aduce în discuție trei cazuri din practica internațională care par să nu se supună schemei menționate. Pus în incertitudine, interlocutorul se eschivează. "Hans Dietrich Genscher a zîmbit, a acceptat că mai există și alte criterii de ordin «strategic» și a schimbat subiectul." Vulpea bătrână și-a găsit nașul, deducem noi, nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să se strecoare umilită cu coada între picioare.

Purtat doar de o legitimă curiozitate, m-ar interesa ce amintir i-a lăsat omului politic german întîlnirea cu redutabilul polemist. Nu ne preocupă acum exemplele reținute de demnitarul român, căci analiza lor ne-ar îndrepta încet spre alte domenii de cercetare. Ceea ce surprinde este vizuirea unui om intelligent și talentat ca Andrei Pleșu, care n-are deloc inhibiții, pășind pe alte terenuri în postura de comentator politic. Lui î se pare că a răsturnat destul de indemnătate, prin cîteva întrebări de bun-sim, eşafodajul fragil înălțat în față lui. În numele firescului și al simplității, autorul din "Dilema" refuză lămuririle stufoase, întortocheate, care sunt doar un paravan în spatele căruia se lăsă adesea haosul și arbitrariul. Să nu ne predăm, îngelați de apărute, căci decisive, crede el, sunt "calculurile mai subtile (sau pur și simplu mai obscure)". Cine cere o ordine morală în politică nu pricpe mecanismul istoriei (atenție la mustăre, Andrei Cornea). "E prin urmare o naivitate să ne imaginăm că geopolitica este o subdiviziune a eticii și că intervențiile corecte ale Apusului au motivații duhovnicești". Năzuim în nestire să găsim o semnificație acolo unde ea pur și simplu lipsește. Trudă zadarnică! "Dar nu ne facem iluzii asupra coereneții morale a unor acțiuni gîndite după alte legi decât cele ale strictei moralității".

În timp ce Andrei Cornea divulga mereu sagace interesul egoist pragmatic, Andrei Pleșu, mai blazat, declară că nu percepe nici o rațiune în cursul evenimentelor, deși persistă în ultimă instanță "o coerentă de interes și de oportunităț, nu una a virtuții în ofensivă". Și, ca totul să devină împede și de nedezmințit, propune exemplul proprii țări: "Așa se face de pildă că dintr-o dată România capătă aviz favorabil pentru intrarea în Comunitatea Europeană și sprijinul președintelui Clinton pentru acordarea clauzei naționale celei mai favorizate. Avem dreptul să ne întrebăm: e România de azi mai solidă – din unghi democratic – decât cea a anului trecut?".

Peste toate acțiunile, pompos anunțate, guvernează un joc al întimplării, fără un fir inteligențial. Ce sugerează, fără să zică direct articolul din "Dilema", este că spectacolul mult trimisit (somație-răspuns) este doar un pretext. Impunerea unor condiții de respectare a structurilor democratice și a drepturilor omului în România – întîrzieri pe acest tărâm fiind invocate pentru tergiversarea integrării în Europa – acest spectacol este hărâzit numai unor martori creduli, inocenți, neavizati. Piedicile, dacă sunt, provin din alte pricini, pe care n-are rost să le deslușim. E un fel de joc orb, o ruletă a destinului. Cu alte cuvinte, obiectiile exprimate de obicei (Pleșu nu se coboară să le repete) cu privire la acumularea de putere în mîna Președintelui, la restrînsa transparență a Serviciului de Informații, la subordonarea Justiției, la monopolul în rețea de televiziune, toate acestea reproșuri aduse României de Comunitatea Europeană reprezintă o digresiune, n-au un conținut real, adevărată constringere se exercită în altă parte, pe baza unor măsurători occulte.

Pînă una alta e bine să știm ceva fundamental, mereu valabil: "socoteala noastră nu se potrivește cu cea a birocrației de la centru". O mică indiscreție, fără a se intra în prea multe detalii: "Nu de «merite», «progrese sau performanțe diplomatice e vorba aici, ci de judecății conjuncturale, dozaj tactic și «potriveli» de ordinul artizanatului politic". Astă e situația, regretele, lacrimile, zbaterile nu-și au locul. O dată înălțurat valul moral, se cuvine lepădată și retorică ajutorului generos. Cei realiști și lucizi trag concluzii neechivoce. Ei renunță întîi de toate la romantismul politic. În scurtul tratat de comportare din "Dilema" citim: "Un politician adevărat nu speră să-și convingă partenerii. El nu mizează pe magnamitatea sau pe obiectivitatea lor, ci se străduiește să le anticipateze mișcările, să le deslușească intențiile, să le valorifice în beneficiu propriu manevrele". Brr! Ce univers de gheata! Sunt maniere de stăpini și subalterni!

Cu singe rece, Pleșu anticipatează reacțiile oamenilor cumsecade care încă se hrănesc cu iluzii: "Desigur, afirmații ca acestea sunt de natură să contrarieze firile candidatelor care tot ce nu e roz și cinic. Dar e mai cinic încă să induci celor care te ascultă sentimentul că lumea e un Cîsmigiu placid, presărat cu citate nobile". Să fiu sincer, metafora e chinuită sub nivelul unui stilist remarcabil, pe care îl citesc adesea cu admiratie. Oricum, e împede că pleoară lui Andrei Cornea pentru accentuarea moralității în politică se ciocnește aici indirect de o replică dură.

O altă concluzie, o reflectie care permite o revenire la credința în om, se referă la "singurătatea națiunilor". E o eroare totuști să te complaci în ideea că nu se poate face nimic, fatalismul primește o corecție... "Ajutorul extern vine sau nu; vine, uneori, cind nu-l merită (sau cind nu-l mai așteptă) și nu vine cind îți s-ar cuveni și cind promptitudinea lui ar fi salvatoare." Ce-i de făcut? Față cu marea brambureală planetară, națiunea mică, vitregită de geopolitică, poate însă să se concentreze asupra propriei existențe. E o consolare dragă și partizanilor supremăției fondului autohton: trebuie să ne buiuim înțelept numai pe puterile proprii. "Așadar, «jocurile» mari, calculul «geopolitic» se hotărâsc pe deasupra capetelor noastre. Să profităm de ele ori de cîte ori ne sunt favorabile și să încercăm să le diminuăm efectul ori de cîte ori ne dezavantajează. Dar mai ales să ne administrăm cu acribie singurătatea. Să ne punem singuri la încercare, să ne judecăm singuri performanțele, să ne cintăm singuri virtuțile și netrebnicia. Să facem bine puținul care depinde de noi." Cam atât. Nu e mult, dar e o rază de speranță. S-a ales praful din utopile planetare, ce se mai păstrează este doar efortul modest, cinstit, fixat pe esențial, al locitorului din micul teritoriu de excepție nimerit în vîrtejul lumii contemporane, un soi de mascaradă în care norocul și ghinionul alternează. Citeodată se numește hazard acest joc cu zaruri, altă dată providență, iar adevăratul cunoșător, ca autorul din "Dilema", poate numai confirma cind osteneala internă se suprapune fericit pe mișcarea netulburată generală.

Pe cind Andrei Cornea se apropie precaut de teoria complotului mondial – interesele marilor puteri care nu țin seama de criteriile morale –, Andrei Pleșu vede mai mult decât un complot, un joc peste capetele noastre, fără reguli și țeluri, crud și fatal, de care nu ne putem feri decât așteptând și fructificând cele cîteva clipe prielnice.

Să răspundem punct cu punct la filosofia despre aruncătorul de zaruri pare o operă inutilă. Nu se poate discuta serios despre exigențele justificate și logice ale Comunității Europene în fața României, încă neangajată destul de consecvent pe drumul democratiei cu cineva care nu reține din varietatea semnelor de pretutindeni decât o succesiune cară de întorsături și coincidențe. E o recoltă de idei cam săracă, să pretinzi că de atât mai dispunem: mișcarea de tatonare, înaintarea pe băbiile, vorbitul în dodii și nimerirea absolut întimplătoare în intervale pe traectoria providenței. Bilbiliala mersului ca simptom al neputinței de a imblânzi mecanismul uriaș care scuipă foc și nu cunoaște scrupule – în acest fel își reprezintă directorul "Dilemei" raporturile dintre țările mici neinovate și marile puteri rapace, care se deplasează mai mult convulsiv în afara logicii. O reeditare a conflictului Est-Vest, aici periferie-centru, în care un termen circumscris ceva pozitiv, bine intentionat, cinstit, dar cu forțe limitate, iar celălalt marchează răul, birocracia insensibilă, cum se notează în text, un angrenaj de nepătruns, nu de puține ori feroce și abject în actele sale. Să fie oare aceste revelații contribuția de seamă a elitei intelectuale din țară la dezbatările actuale despre cooperarea spirituală europeană?

EST-VEST

OANA ARMEANU
FESTIVAL
DU PIED

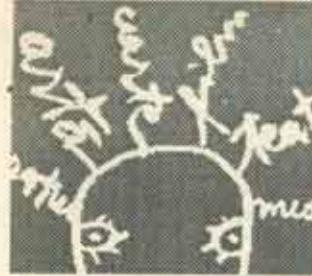
Orașul Die, situat în sudul Franței, pe valea rîului Drôme, a găzduit în luna septembrie a acestui an pentru a cincea oară Festivalul Picioarelor ("Un pied à l'Est, un pied à l'Ouest"), organizat prin efortul comunității din Die (aproximativ 4.000 locuitori), cu sprijinul unor organizații guvernamentale (Ministerul Culturii slovac și cel francez, Ministerul de Externe slovac etc.) și neguvernamentale (Fundăția Soros pentru o Societate Deschisă, revistele La Nouvelle Alternative, Diagonales Est-Ouest etc.).

Fiecare an este dedicat unei țări din Est. După Cehoslovacia, Polonia, Ungaria și România, anul acesta a urmat Slovacia. Gîndit ca un dialog între țările din Est, festivalul reunește spectacole de teatru, film, concerte de muzică clasică, folclorică, modernă, expoziții de artă plastică și carte. În acest an Slovacia a cucerit simpatia publicului prin muzica tîrgănească interpretată de Piko Vojtech Kompas, în vîrstă numai de 11 ani, și prin spectacolele de teatru prezentate de trupele trupelor Stoka. N-au lipsit nici manifestările culturale de aleasă ținută artistică: recitalurile de muzică de cameră susținute de cvartetul Quatuor Moyzes; întîlnirile literare cu romancierii Martin M. Simecka și Andrej Ferko și cu traducătorul Peter Brabenec; salonul cărtii din Europa Centrală și Orientală; expozițiile de pictură, sculptură, țesături, fotografii etc.

Ultimele trei zile ale festivalului au fost dedicate unei dezbatări asupra situației tinerilor din Europa Centrală și de Est. Prezidate de personalități ale presei scrise franceze (Karel Bartosek – La Nouvelle Alternative, Bernard Poulet – L'Événement du Jeudi etc.), dezbatările au reunit sociologi, politologii, istorici, juriști, jurnaliști, studenți, elevi etc., care au încercat să analizeze problemele cele mai acute ale tinerilor: dificultățile în alegerea unei profesiuni; schimbările suferite de sistemele de învățămînt; confrontarea cu piata muncii și somajul; accesul tinerelor familiilor la o locuință; posibilitățile de petrecere a timpului liber; implicarea tinerilor în viața socială și politică; căutarea unor sisteme de valori; pericolul naționalismului agresiv etc.

Dezbaterile au conturat imaginea unui tineret cu o problematică asemănătoare în țările ex-comuniste, dominată de dificultatea debutului profesional și familial în condițiile declinului economic general și de distanțarea față de viața socială și politică. Aflat în primele rînduri ale mișcărilor împotriva comunismului și devenit simbol al revoluției, al schimbării, tineretul a cunoscut în scurt timp dezamăgirea revenirii la putere a foștilor comuniști. După primele alegeri libere ținute după căderea comunismului ei au început să vorbească de "revoluția furată". Sentimentul inutilității sacrificiului lor i-a făcut să devină tot mai apatici în raport cu viața politică. Pe bună dreptate opinia publică se întrebă unde sunt tinerii care au participat la transformările din 1988-1989.

Sondajele de opinie arată însă că, în ciuda acestor greutăți, tinerii sunt mai optimiști decât adulții în privința viitorului și aderă mai ușor decât aceștia la valurile societății deschise (acceptarea stressului, a schimbării, a conflictului etc.).

AMELIA PAVEL

NAŞTEREA ARTEI ÎN EUROPA

Muzeul Național de Artă

După atitea argumente în favoarea Europei, iată încă unul, sosit din timpuri imemoriale. Sunt transportați într-o lume a semenilor noștri de acum 10.000, 15.000, 25.000 de ani, pentru ca să descifrăm, noi cei de azi, tilcurile multiple ale unei "antologii ilustrate a procesului de formare și de înflorire a artelor plastice parietale atestate în Paleoliticul superior în Extremul Occident european", aşa cum își definesc organizatorii expoziției imaginile prezentate. Ei sunt: Uniunea latină interguvernamentală, reunind 29 state de limbi române, prezentată de Dan Hăulică – împreună cu Ministerul Culturii, Muzeul Național de Artă, Artempo, ambasadele Franței și Spaniei din București, Institutul Francez și Fundația Culturală Română, sprijiniți de Banca Franco-Română și Compania Danzas.

Justificatul orgoliu european al acestei neobișnuite expoziții stă în faptul că demonstrația vechimii unor haruri artistice – aşa le spunem astăzi, știindu-se însă că rolul acestor plăsmuirii era esențialmente ritual ori magic – se poate face cu imaginile descoperite în secolul trecut în Spania, în sud-vestul Franței, în Portugalia, în Italia. Nu mai avem, prin urmare, complexe în raport cu presupusele priorități asiatici ale Orientului Îndepărtat sau Apropiat, în privința icsusinței artistice, a acuității spiritului de observație și a imaginării. Cu atât mai mult cu cît locurile geografice europene în care a luat naștere arta rupestră – conform nivelului nostru actual de cunoștințe – au continuat să fie locuri privilegiate în evoluția artei europene în momentele ei de vîrf. Într-adevăr, pe drumurile acestui sud-vest european, evocat de Hăulică, s-au înșiruit, timp de secole medievale, pelerini spre sursele de spiritualitate ale Sfintului Iacob de Compostella, ale Sfintei Tereza din Avila, ale Sfintului Ioan al Crucii. De-a lungul stațiunilor acestor pelerinaje se vor înălța marile catedrale române franceze, universuri totale, complete, ale unei civilizații și ale unor aspirații care au

rămas – în bună parte – și ale noastre. Mai tîrziu, va fi Ignatius de Loyola cu "exercițiile" lui "spirituale", în care vizualizarea experiențelor interioare va avea un rol capital; vor fi El Greco și Velasquez, Goya, Picasso și Juan Gris; vor fi pictori medievali portughezi cu tulburătoarea lor feroare, vor fi fantaștii arhitecti ai Art-Nouveau-ului răscrucii de veac XIX-XX.

Expoziția cuprinde mari fotografii colorate ale unor celebre picturi de pe peretei grotelor stră-străvechi și e gîndită pentru marele public, scutindu-l de balastul imensei erudiții care a reușit să dateze, să precizeze perioadele și semnificațiile, încrengăturile acestor picturi, gravuri, desene. Mileniul aproximativ și locul sănt de ajuns pentru a-l transpună și pe privitorul cel mai puțin familiarizat cu misterile și minunile istoriei umanității într-o stare de emoție, de uimire, de frățietate cu îndepărtații anonimi care au lăsat în felul lor urma existenței pe pămînt. Urmă durabilă, precum se vede; ne putem

intreba dacă și urmele civilizației noastre tehnice vor rezista tot atât de bine ca acele semne artistice aproape imateriale.

Subiectele preferate sunt animalele de vină; bizonii și cerbii. Li se adaugă caii și pești. Redarea lor este, cum am spune astăzi, perfect realistă. Chiar dacă, aşa cum afirmă savanții specialiști în materie, existau probabil niște "modele", niște "scheme" ale acestor figurări – substratul lor magic-ritual confirmind asemenea presupuneri –, totuși exactitatea observației rămîne consternantă. Cind oare am devenit naivi și arhaici? Cind am învățat acele stîngăciile voite și fermecătoare pe care istoria tradițională a artei le consideră învinse de Renaștere, dar artiștii moderni le cultivă insistent spre bucuria celor ce iubesc cultura secolului XX? Uneori, picturile din peșteri ne oferă chipuri feminine sau, extraordinar, un grup de mîini cu degetele răsfrirate. Iată-l, motivul mîinii, motivul lui Homo sapiens, de urmărit de la Leonardo, Dürer și Holbein la faimosul număr al revistei "Secolul XX" de acum cîțiva ani, ilustrat de artiști români.

Și, dacă tot vorbim de secolul XX și de iubitorii artei lui, va trebui să menționăm că, dincolo de realismul lor, acele imagini contopite cu materia răvășită, fantastică, a grotelor în care se păstrează, par să cuprindă germanii vizunilor informale de astăzi, ai structurilor unui Dubuffet, unui Tapies (tot spaniol!), unui Emilio Vedova. Este o expoziție care își merită titlul!

Alain Besançon

În această săptămînă se află în București, la invitația Institutului Francez și a Fundației Humanitas, istoricul și politologul francez Alain Besançon, proeminent specialist în istoria rusă și sovietică, autor al unei impresionante serii de studii și eseuri dedicate experimentului comunist din Rusia și estul Europei (cîteva din ele apărute în colecția "Societatea civilă" a Editurii Humanitas).

În această săptămînă, politologul francez va ține două conferințe, după cum urmează:

– sub auspiciile Fundației Humanitas și ale Muzeului Tânărului Român, miercuri 20 octombrie, ora 18, la Muzeul Tânărului Român (Sos. Kiseleff 3), conferință cu tema RUSIA ȘI REVOLUȚIA FRANCEZĂ;

– sub auspiciile Institutului Francez, joi 21 octombrie, ora 18.30, la Institutul Francez (Bd. Dacia 77), conferință cu tema BISERICĂ ȘI DEMOCRATIE.

în România

economic: linii, suprafețe, corpuși desenind spații clare, ce formează un alfabet de bază. Acest limbaj simplu, această «geometrie» nu aparține însă matematicii, ea trebuie privită fără îndoială dintr-o perspectivă estetică."

ILEANA PINTILIE
(extras din prezentarea expoziției, Muzeul de Artă Timișoara, octombrie 1993)

Diet Sayler este născut în 1939 la Timișoara. Între 1956-1961 a studiat la Facultatea de Construcții Timișoara și pictura cu J. Podlipny. În 1988, a primit Premiul Camille Graeser din Zürich. Este profesor la Academia de Arte Plastică din Nürnberg. Trăiește la Nürnberg (Germania) și Varcavello (Italia).

A avut expoziții personale la galerii din: München, Aachen, Bonn, Berlin, Düsseldorf, Torino, Milano, Paris, Genova etc.

Organizează expoziții de artă concret-construcțivă, la care de altfel și participă, în toată lumea.

Expoziția Diet Sayler s-a deschis joi 14 octombrie la Timișoara și va fi itinerată în toamna aceasta în cîteva orașe din România, inclusiv București. (D.P.)

Premiul Diet Sayler

Incepînd cu acest an s-a instituit Premiul Diet Sayler (1.000 DM), finanțat de artiști, care este acordat unui tînăr plastician român prin intermediul Centrului de Artă Contemporană Soros. Cîștiștorii din 1993 sunt pictorii Bartha Sándor (Arad) și Claudia Todor (București).

colaje murale

diet sayler

Instalație, Kunsthalle Nürnberg, 1990

"Îi datorăm lui Sayler inițierea unei arte autentice, care solicită o nouă atitudine față de arta concret-construcțivă. El este un artist care nu dă numai de vîzut, ci și de gîndit; și unul care nu dă numai de gîndit, ci și de vîzut. El intră deja astăzi în rîndul acestora care au influențat dezvoltarea artei concret-construcțive cu o gîndire nouă."

EUGEN GOMRINGER
(extras din prezentarea expoziției, Muzeul de Artă Concretă, Ingolstadt, martie 1993)

"Credincios conceptelor pe care le-a dezvoltat cu ani înainte, Sayler folosește un vocabular formal

EDITURA UNIVERS

GARY, ROMAIN

Ai toată viața înainte

Colectia "Corso" nr. 1 10 c.a., 650 lei

Cu acest volum, editura Univers inaugurează colecția "Corso", o colecție de elită pentru marele public.

În 1975 a stîrnit senzație în viața literară europeană apariția romanului Ai toată viața înainte, semnat de Émile Ajar. Cartea a devenit imediat best-seller și a primit premiul Goncourt. Abia în 1981, la un an de la sinuciderea lui Romain Gary, se descopere că Émile Ajar și cunoscutul scriitor și diplomat Romain Gary erau una și aceeași persoană. Astfel, Romain Gary a reușit să obțină de două ori cel mai mare premiu literar francez, sfidind știință specialiștilor în descrierea tehnicilor de scriitură. Un stil scînteitor, o veră irezistibilă caracterizează romanul – această istorie a copilului arab Momo, orfan crescut de o prostituată într-un cartier periferic unde mișună proxeneți, delicienți și drogați –, o lume stranie care ascunde nebănuite rezerve deumanitate.

Traducere din franceză și prefată: Alexandru László*

DUMITRIU, PETRU

Incognito

Colectia "Ithaca" – Scriitori români în exil 31 c.a., 1.400 lei

Un activist de rangul doi din Bucureștiul comunist își pregătește pe ascuns fugă în Occident: strînge, pentru a lua cu el, "o colecție de documente și de biografii". Înaintea plecării este obligat să ancheteze "casul Sebastian Ionescu". O complicitate stranie se naște între anchetator și victimă sa: anchetatorul devine depozitarul mărturisirilor lui Sebastian, adevărat și incognito al zilelor noastre, căruia va trebui să-i ducă mai departe taina. În Occident, cartea să-a bucurat de un mare succes.

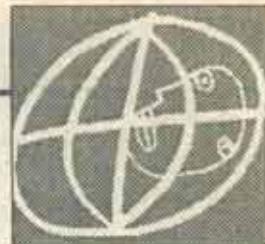
Traducere din franceză: Luminița Brăileanu și Delia Vasiliu

Prefată și tabel cronologic: Geo Serban

EDITURA UNIVERS

ERATĂ

În numărul trecut al revistei "22", la pagina 7, în articolul intitulat "Timpul de a face bine este acum, imediat", numele doctorului Victor Climescu a apărut eronat (Victor Trimescu).

URSZULA DOROSZEWSKA

Ce s-a întâmplat în Tadjikistan

I

Războiul din Tadjikistan, care a durat din vara anului 1992 pînă în primăvara lui 1993, a făcut circa 100.000 de victime. Alte 100.000 de persoane au fugit în Afganistan și în alte țări. În jur de 500.000 de oameni au rămas fără locuințe. Presa din toată lumea a ignorat această situație sau, cel mult, s-a complacut în formule stereotipe cum ar fi "luptă între clanuri", "pericolul fundamentalismului Islamic" etc. Nimeni nu a facut o legătură între maceul din Tadjikistan și consolidarea comunismului militarist în Rusia și Asia Centrală. Lumea "civilizată" preferă să crede că într-o țară îndepărtată și sălbatică, oameni săbatici se ucid între ei pentru că acesta este modul lor de viață.

Sovietizarea forțată

Tadjikistan este patria lui Avicenna, născut în secolul X în orașul Buhara. Însă Buhara, împreună cu celălalt centru al culturii tadjice, Samarkand, a fost ruptă de Tadjikistan și inclusă în Republica Sovietică Socialistă Uzbekistan, atunci cînd frontierele acestei regiuni a statului sovietic au fost arbitrar trasate, în 1924. Următoarea metodă utilizată pentru a-i rupe pe tadjici de străvechea lor cultură a fost dubla modificare a alfabetului lor: s-a trecut mai întîi de la alfabetul arab la cel latin și apoi la cel chirilic. Generațiile următoare au fost lipsite de posibilitatea de a citi poezie persană clasică sau Coranul, operele lui Avicenna, ale lui Omar Khayyam și ale tuturor autorilor clasici ale căror lucrări au fost distruse de către bolsevici. Tot ce le-a mai rămas tadjicilor a fost cultura sovietică internațională.

Tadjicii sunt un popor indo-european. Ei vorbesc limba farsi, iar credința lor este mahomedanismul Sunni. Țara este formată din patru provincii: Badakshanul superior – munții Pamir – ocupă aproape jumătate din suprafață țării, dar este slab populat. Locuitoarei acestei regiuni și-au păstrat vechea cultură, fiind, în același timp, considerați cei mai europenizați și mai bine instruiți dintre locuitorii țării. Ei sunt musulmani care fac parte din secta ismaelitilor – al cărei conducător este Aga Khan, posesorul unei averi fabuloase – și vorbesc cele mai vechi limbi din lume, așa-numitele limbi Avesta. De aici provin profesorii, doctorii, muncitorii calificați și mintile creatoare. Provincia Garm este, de asemenea, o regiune muntoasă și agricolă, ai cărei locuitori sunt în majoritate tărași. Regiunea cea mai săracă și cea mai sovietizată este Kulab, unde colhozurile cultivă singura plantă care poate crește în zonă: bumbacul. Multă oameni au fost dislocați din Pamir și Garm și forțați să se stabilească în colhozuri. În sfîrșit, mai este și provincia nordică Leninabad (cunoscută odinioară sub numele de Khojent). Aceasta este leagănul "clanului din Leninabad", care a monopolizat complet puterea în Tadjikistan încă din anii '30. Clanul este în legătură cu elita conducătoare din Uzbekistan, care domină întreaga Asie Centrală. Tot aparatul de partid și majoritatea oficialităților administrative și economice au fost recrutate din Leninabad. Aproape 60% din fondurile guvernamentale de la Moscova, destinate Tadjikistanului, revin Leninabadului, în timp ce 6% ajunge la Kulab și maximum 6% la Pamir. Astfel, Tadjikistanul – cea mai săracă republică din Asia Centrală, cu cel mai scăzut consum de proteine și cu cea mai mare rată a mortalității infantile – avea o regiune privilegiată, unde oamenii trăiau mai mult sau mai puțin normal, după standardul sovietic. În anii '90, clanul din Leninabad a privatizat intensiv proprietatea de stat în folosul propriu, ceea ce a dus la ascuțirea antagonismelor cu celelalte provincii.

Primele alegeri libere au fost câștigate de primul-secretar al Partidului Comunist

În 1989 și 1990 au inceput să se formeze grupuri tadjice anti-comuniste de opozitie. Partidul Democratic din Tadjikistan a cerut instituirea democrației parlamentare. Programul său nu se deosebea de cel al democraților ruși. Membrii săi erau în majoritate cei care alcătuiau pătura subțire a intelectualilor din Tadjikistan, în special din Dušanbe – circa 14.000 de oameni în total. Liderul său, Šodmon Iusupov, este fostul secretar de partid al Institutului de Filosofie din cadrul Academiei de Științe din Dušanbe. Partidul Renașterii Islamice avea cîteva zeci de mii de membri,

partidelor de Opoziție, mitinguri legale, noile libertăți ale presei. Oamenii au inceput să afle cîte ceva despre abuzurile de putere ale "clanului din Leninabad", care includeau mita și privatizarea în favoarea nomenclaturii. Ei au inceput să ceară privatizarea pămîntului colhozurilor, dar autoritățile au refuzat să ia în considerare cererea lor. La acel moment, guvernul tadjik contă pe o strategie de apropiere față de Iran și de islamizare controlată, care urma să fie realizată prin clericii "lui", cunoscuți sub numele de "mulahii roșii". Imnul național al Iranului se cinta la televizor în fiecare zi.

Guvernul folosește "fundamentalismul islamic" ca armă de luptă împotriva Opoziției

În primăvara lui 1992, demonstranți au ocupat piața Shahidon din Dušanbe timp de două luni, cerind formarea unui guvern de coaliție cu reprezentanți din toate regiunile țării și garantarea improprietății tărașilor. Printre steaguri se zărea portretul lui Elțan și apeluri adresate "Rusiei democratice" pentru a acorda ajutor împotriva "mafiei comuniste". Mitingul non-stop era, mai ales, opera Partidului Democratic; Partidul Renașterii Islamice a contribuit cu bani și a mobilizat ajutoare din zone mai îndepărtate. Au venit oameni din toate regiunile țării pentru a se alătura demonstranților, cu excepția celor din Leninabad.

Profitind din plin de avantajul structurilor și finanțelor partidului comunist, guvernul și-a adus proprii demonstranți din Leninabad și Kulab pentru a organiza o contra-demonstrație, într-o altă piață din Dušanbe. Au adus și un mulah roșu din Kulab, pe care au încercat să-l opună Kazi-Kalon-ului. "Demonstranții" de la acest miting au ridicat în slăvi partidul comunist și au cerut arestarea lui Kazi-Kalon. Guvernul a împărtit mulțimii 1.700 de arme Kalașnikov și a declarat că aceasta forma Garda Prezidențială. Demonstranții urmău să-l apere pe președinte, deoarece, conform propagandei din presă, Tadjikistanul era amenințat de "fundamentalismul islamic" (și asta în ciuda faptului că nu cu mult timp în urmă guvernul încerca să exploateze fundamentalismul islamic). Cînd mai mulți participanți la demonstrația anti-comunistă au fost ucisi, poliția din Dušanbe și-a schimbat poziția și i-a protejat. Tensiunile dintre cele două tabere de demonstranți s-au încheiat fără altă vîrsare de singe, iar poliția din Dušanbe și grupuri de voluntari au dezarmat Garda Prezidențială.

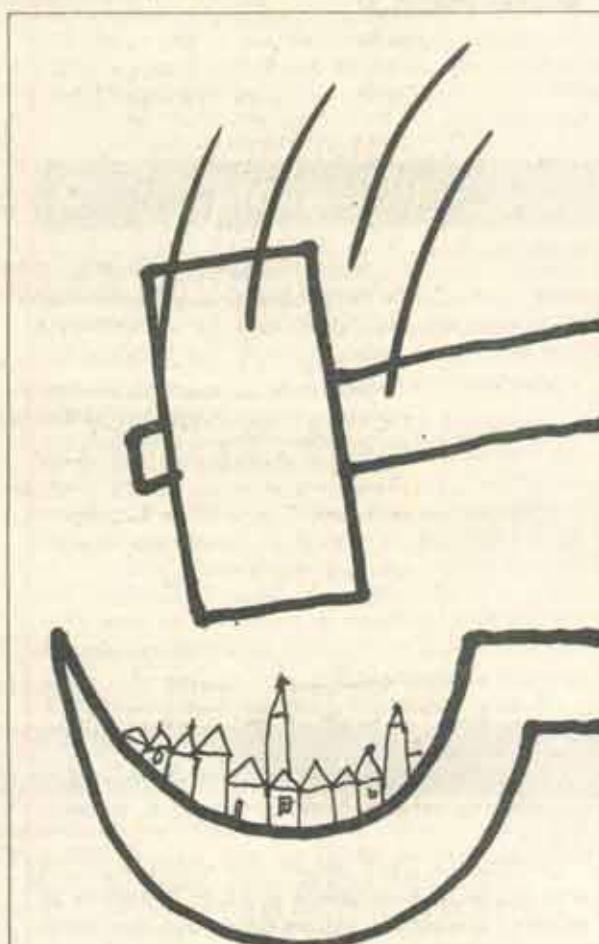
Conturile nu au fost reglate prin vîrsare de singe, deoarece Hudonazarov și Kazi-Kalon și-au folosit autoritatea pentru a-i opri pe oameni să ajungă la asta ceva. Demonstranților pro-comuniști li s-a asigurat întoarcerea acasă în siguranță. În rîndurile acestora se afla faimosul bandit Sangak Safarov, care fusese închis timp de 23 de ani pentru crimă și jaf și care, mai tîrziu, a condus societatea pro-comunistă Oskro (Glasnost) din Kulab, despre care se spune că a fost înființată de KGB.

Ca urmare a demonstrației de două luni, s-a format o coaliție guvernamentală condusă de comunistul Akbarso Iskandarov, la care a participat și Opoziția. Iskandarov s-a străduit să determine cele două părți ale coaliției să colaboreze, dar în zadar. Între timp, Sangak Safarov a inceput să-și organizeze propria armată în provincia Kulab. I-a pus numele de Frontul Popular. Soldați erau, în majoritatea cazurilor, crinali eliberați din închisorile locale, plătiți din bani proveniți din ieșirea băncii de stat Kurgan-Tiube și a minei de aur Tadjikzoloto. Într-o singură lună, armata lui Safarov dispunea de tancuri, mașini blindate, elicoptere de luptă blindate și de specialiști necesari pentru întreținerea acestui echipament. De unde au venit toate acestea? De vreme ce nu au căzut din cer, nu există nici o îndoială că sursa lor este divizia 201 motorizată din cadrul Armatei Ruse staționată în Tadjikistan.

(Continuare în numărul viitor)

Traducere de ADRIANA TUDOR

(în curs de apariție în revista "UNCAPTIVE MINDS")

Perjo

ATENȚIE! Noul nostru număr de tel./fax este 311.22.08

Gabriela Adameșteanu (redactor-sf), Rodica Palade (redactor-sf adjunct), Andrei Comea (redactor-sf adjunct), Dan Perjovschi (director artistic), Horatiu Pepine (publicist comentator), Oana Armeanu (actualitate culturală), Marian Chiriac (actualitate politică), William Totok (corespondent la Berlin), Ion Miron Damian (corespondent la Paris), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Alexandru Cirip (corectură), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (șef serviciu difuzare), Ioan Condor, Mihnea Chiua, Flori Sava (difuzare), Maria Filip (curier)

Responsabil de număr: Oana Armeanu

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 614.17.76, Tel/fax 311.22.08

ISSN-1220-5761

Tipărit la
"PROGRESUL
ROMANESC" SA
Calea Plevnei 114
Tehnoredactare
compuzențială
Adrian Balog
Revista "22"